

The Project Gutenberg eBook of Saulus Tarsolainen: Erään sielun historia, by Mathilda Roos

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Saulus Tarsolainen: Erään sielun historia

Author: Mathilda Roos

Translator: K. G. H.

Release date: November 1, 2011 [EBook #37902]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAULUS TARSOLAINEN: ERÄÄN SIELUN HISTORIA ***

Produced by Tapio Riikonen

SAULUS TARSOLAINEN.

Erään sielun historia

Raamatun mukaan kuvailut

MATHILDA ROOS

Suomensi K. G. H.

K. E. Holm'in kustannuksella Helsingissä,
J. Simeliuksen perillisten Kirjapaino Osakeyhtiö 1897.

Sisältö:

- I. Saulus, fariseus
- II. Saulus, vainooja
- III. Jeesus natsarealaisen edessä
- IV. Kääntyminen

I.

Saulus, fariseus.

Oli kolmas hetki eräänä päivänä Sif-kuuta, kristillisen ajanlaskun 37 vuosi. Talvi oli loppunut, viimeinen sade oli nykyään kostuttanut maata, ja kesä oli tullut. Vuorten huippujen ympäri, vierevien kunnasten, tummien öljypuulehtojen, kimaltelevien hopeapoppelien ja uhkean viheriän viikunapuiden yli kaareili läpikuultava ilma, jossa kaikki äänet kuuluivat heleästi, kaikki esineet näyttäytyivät ikäänkuin peitettyinä valkeaan hohteeseen. Vieno lämpö kylvetti päivällä nisu- ja ohravainioita, jotka olivat täydessä tähässä odottaen leikkaajan sirppiä; mutta illan tullen nousi maasta höyryjä, jotka kietoutuivat vainioiden ja laaksojen ympäri harsomaisena utuna, ja yöllä laskeusi viljava kaste, joka, kun aurinko nousi Öljymäen yli, kimalteli viheriässä maassa kuni tuhannet jalokivet.

Mutta nyt oli aurinko ehtinyt Öljymäen yli ja valaisi tummansiniseltä taivaalta Jerusalemin temppelin huippuja, jonka kultainen katto heijasti kimaltelevaa valoa, marmorin esiintyessä valkealla kiillolla temppeleitä ympäröiväin esikartanoiden pylväskäytävissä, sen portaissa ja seinissä.

Yläkaupungilta, lounainen osa Jerusalemiä, ja alakaupungilta, jota myös Akraksi nimitettiin, ja joka, ympäröiden sekä pohjois- että eteläpuolelta kaakossa sijaitsevaa temppelivuorta, oli puolikuun muotoinen, minkä keskus yhdistyi syvään Tyropöönin laaksoon, joka luoteesta kaakkoon jakoi Jerusalemin kahteen osaan — tulvaili eri-ikäistä ja -säätyistä väkeä temppeleihin. Niillä suurilla portailla, jotka yläkaupungilta johtivat Tyropööniin ja sieltä temppeleihin, sekä temppelivuorta ja alakaupunkia yhdistävillä teillä näkyi kansaa käyvän ylös ja alas. Ja niissä neljässä portissa, jotka pakanain esikartanolta olivat länteen päin, vilisi kirjava-pukuista väkeä edestakaisin. Väliin näkyi noita kullalla ja hopealla silattuja portteja vastaan loistava turbaani ja tummat kasvot; väliin kiiltävä roomalainen kypäri; väliin tuo tuttu valkoinen levätti, jonka alta vilahti toisinaan kultainen, loistavasti kirjailtu vyöhyt, toisinaan yksinkertainen nahkavyö, joka kiinnitti alusvaatteita.

Myöskin itäisiltä porteilta, jotka olivat Josafatin laaksoon päin, tuli temppeleissä-kävijöitä. Erittäin eräessä, joka oli yksinomaan aiottu naisille, vallitsi vilkas liike. Kauniita, nuoria tyttöjä hunnutettuina ja vaaleissa puvuissa, komeita juutalaisia vaimoja viesti portissa olevain likaisien kerjäläis-naisten ohi, menivät pakanain ja kansan esikartanoiden kautta idässä sijaitsevaan "naisten esikartanoon", jossa he panivat lahjansa uhriarkkuun.

Pakanain esikartanoon täytyi kaikkein ympärileikkaamattomain pysähtyä; tämä paikka osoittikin vilkkaan kuvan niistä eri kansallisuuksista, jotka siellä olivat edustettuina. Jos ken oli tietämätön, että oli kielletty menemästä sisemmäksi temppeleihin, niin tarvitsi hänen vain luoda silmäys kansan ja pakanain esikartanoiden väliseen muuriin pystytettyihin pylväisiin, joihin oli kreikaksi ja latinaksi kirjoitettu: "Kukaan muukalainen ei saa astua pyhäkköön." "Kuninkaalliseen pylväskäytävään" heitti aurinko säteensä valkealle marmorille pylvästen välistä. Alhaalla lepäsi laakso, joka etelässä rajoitti temppelivuorta, hiljaisena ja hämärässä; kun katsoi sinne, tunsu heikkoa pyöritystä, joka ikäänkuin liiteli ylöspäin tuosta salaperäisestä syvyydestä. —

Nojautuneena yhteen pylvääseen seiso i eräs nuori mies ja katseli laakson ja temppelivuoren ylitse kaupunkiin, jonka tasaiset, valkeat katot jyrkästi kuvastivat rajaviivojaan selkeässä kesäilmassa.

Hän oli puettu roomalaisen sotamiehen varukseen, kypäriin ja rintahaarniskaan, hänen kädessään oli soikea kilpi ja miekka, ja hänen tumma ihonsa ja jyrkät kasvopiirteensä kuvastuivat eloisasti valkeata marmoria vasten.

Hän näytti huomaamattaan olevan erään toisen nuorukaisen innokkaiden katseiden esineenä. Tämä kulki useita kertoja hänen ohitse, väliin seisahtuen ja katsellen häntä, väliin hymyillen ja päätään pudistaen vetäytyen sivulle, tullakseen heti takaisin tähyttämään muukalaista.

Viimein säpsähti tämä siitä, että käsi laskettiin hänen olalleen. Hän rypisti hieman kulmiaan, kääntyi äkkiä ja näki edessään yksinkertaiseen juutalaiseen pukuun vaatetetun nuorukaisen, jonka alusvaatteet olivat kiinnitettyt nahkavyöllä.

"Sekstus!" huudahti tuo nuori juutalainen iloisella hymyllä, "oletko se sinä, vai etkö? Olen useita kertoja käynyt ohitsesi ja tarkastanut sinua, mutta en ole vielä varma oletko se sinä..."

"Kyllä asiassa on perää, minä olen todellakin minä", vastasi nuori roomalainen soturi hymyillen, "ja sinä olet Joel, jaarittelija, kuten sinua nimitimme! Etpä ole muuttunut siitä asti, kun olimme Tarsossa tovereita, ja sinä alituisen toimitit meille nuhteita löpöttelemiselläsi ja ilveilläsi..."

Nuo kaksi miestä nauroivat sydämellisesti ja tervehtivät toisiaan vanhoina tovereina.

"Mutta mistä syystä kohtaan sinut täällä roomalaisena sotamiehenä?" alkoi kielevä Joel, "sinähän kudoit telttakankaita ja aioit kauppiaksi?"

"Sen täytyi minun heittää siksensä", vastasi Sekstus kiivaasti. "Minä ja muutamat muut pojat teimme eräänä iltana ruman kepposen, me löimme rikki eräät kangaspuut, emmehan liene olleet oikein selviä, ja sitte me kaikki karkasimme. Minulla oli paljon vastuksia, mutta viimein tulin Roomaan ja rupesin sotamieheksi, ja nyt olen täällä auttaakseni maaherraa Marcellusta pitämään kansaa kurissa, joka, päättäen kaikista täällä vallitsevista uusien aatteiden levittäjistä ja kansan viettelijöistä, näyttääkin tarpeen vaatimalta. Ja sinä?"

"Minäkö?" virkkoi Joel, joka Sekstuksen viimeisistä sanoista rypisti otsaansa, "minä olen täällä herrani Saulus tarsolaisen kanssa, jonka palvelukseen rupesin, kun ikävystyin telttakangasten kutomiseen..."

"Kuka on Saulus tarsolainen?"

"No, etkö sitä tiedä?" vastasi Joel niin paheksuvalle muodolla, kuin jos ystävänsä oli sen sijaan kysynyt, kuka Moses tahi Abraham oli, "Saulus tarsolainen", lisäsi hän ylvästellen, "on mahtava herra, oppinut fariseus, jota kansa suuresti kunnioittaa. Kaikki sanovat, että hän ensi vaalissa tulee valituksi korkeaan neuvostoon, johon hän onkin itseoikeutettu. Ja hän on se, joka on kukistava kapinoitsijat, sillä hän harrastaa palavalla innolla isäimme uskoa, ja Abrahamin Jumala on hänen kanssaan. Hän kiistelee mahtavasti synagoogissa ja päivä päivältä hävittää hän joitakin niistä rikkaruohoista, joita tuo ristiinnaulittu pettäjä on kylvänyt kansaamme".

"Väittelemine ja puheiden pitäminen on tosin kaunista ja hyvää", vastasi roomalainen halveksivalla hymyllä, "mutta ilman roomalaisten miekkaa kävisi teidän kuitenkin aikaa myöten nolosti. Mitä olisitte tehneet, jos ei Pilatus olisi antanut teille lupaa ristiinnaulita Jeesus natsarealaista? Vielä tälläkin hetkellä hän saarnaisi täällä, ja papistonne olisi mielipahasta repinyt tukkansa. Mutta sanoppas, kutka tänään tuodaan neuvoston eteen tuomittaviksi? Olen kuullut monta kummallista tarinaa heistä — että he pääsivät pois vankilasta, vaikka vartijat olivat ulkopuolella, ja ovet olivat suljettuina; että he parantavat sokeita ja rampoja ja muuta semmoista. Kuuluvatko hekin tuon merkillisen natsarealaisen puoluelaisiin?"

"Kuuluvat niinkin!" vastasi Joel vilkkaasti, "ne ovat hänen opetuslapsiaan, hänen niinsanottuja apostoleitaan. He saarnaavat mielettömän tavoin hänen oppejaan; tuolla Salomonin pylvästössä he tavallisesti kiihoittavat kansaa sekä Jumalaa että esivaltaa vastaan. Ei mikään ole heistä pyhää. Olen omin korvin heidän kuullut sanovan, että tuo väärä natsarealainen profeetta on käskenyt hylkäämään isän ja äidin hänen tähtensä. Onpa tuo kaunista oppia, eikö niin? Aivan vastoin Moseksen pyhää lakia, joka käskee meidän kunnioittamaan isää ja äitiä. Mutta hiljaa ... tuolla he tulevat ... näetkö, tuolta ... mennään sinnepäin, niin näemme paremmin heidät..."

Nuo molemmat nuoret miehet lähtivät pylväskäytävästä ja sekaantuivat väkijoukkoon, jossa nyt nähtiin aaltoilevaa liikettä ja kuultiin vilkasta kuiskinaa. Kaikki likistivät ja tuuppiivat toisiaan nähdäkseen molempia vankeja, jotka vahtien ympäröiminä liikkuivat verkalleen kartanon poikki. Ei kumpikaan vangeista näyttänyt kuitenkaan huomaavan kansan uteliaisuutta, vielä vähemmin vaivasi se heitä. Toinen heistä oli vähän yli keski-ijän, ja hänellä oli voimakas ruumis ja karaistut, päivänpaahtamat kasvot. Katseensa oli vapaa, melkein iloinen, osoittaen tuota sielun tyyntä rauhaa, jota ei mitkään ulkonaiset myrskyt voi häiritä.

Toinen oli useita vuosia nuorempi kumppaniensa, ja hänen vartalonsa oli hoikka sekä hieno kuin nuorukaisen. Hänen lempeät, siniset silmänsä olivat haaveksivat, ilmaisten hengen ylevyyttä, mutta kun hän joskus loi katseensa ympärillä oleviin, kuvastui siinä sama rohkeamielisyys, joka kunnosti tuota vanhempaa vankia.

"Näetkö, miten julkealta ja voittoriemuiselta tuo kaljupää näyttää?" huudahti Joel, joka nyt Sekstuksen kanssa oli tullut vankien luo. "Mutta odotappas, aurinko ei vielä ole laskenut, ennenkuin pääsi keikahtaa maahan, itserakas natsarealainen!"

Sekstus veteli partaansa ja heitti pilkallisen katseen Joeliin.

"Se ei käy niin nopeasti, kuin luulet, ystäväni! Erehtyisinpä suuresti, jos ei tuolla miehellä olisi pää oikealla paikalla ja antaisi teille yhtäpaljon tekemistä kuin väärä profeetta itse!"

"Ehkä", vastasi Joel yhä enemmän kiihoittuneena, "sillä he ovat liitossa perkeleen kanssa ja villitsevät kansaa hänen lumouksillaan samoin kuin heidän niinsanottu mestarinsa. Heitä on jo useita kertoja vakavasti varoitettu ja kehoitettu lakkaamaan saarnoistaan ja kujeiluistaan rampojen ja sokeain

suhteen, ja kun ei mikään auttanut, pantiin he vankeuteen. Mutta kuinkas kävi! Kun heitä aamulla aiottiin tuoda neuvoston eteen, ja oikeudenpalvelijat menivät heitä noutamaan, oli perkele vapauttanut heidät vartijain kuulematta ja näkemättä mitään. Ja sitte he alkoivat tavallisen saarnaamisensa jälleen, kunnes päällikkö tuli kutsumaan heitä neuvoston eteen. Nyt näemme, onko saatana edelleen halukas auttamaan heitä!"

"Teidän neuvosherranne varmaankin kunnioittavat suuresti saatanaa, koska he ovat niin sääliväisiä hänen suosilaitaan kohtaan", vastasi Sekstus pilkallisesti. "Jos joku Roomassa uskaltaa hiiskahtaakaan keisaria vastaan, niin on paikalla pää poikki, mutta täällä on pitkät mutkat ja metkut vähäpätöisten kapinoitsijain kanssa."

Joel ei vastannut. Hän rypisti kulmiaan, ja vastenmielinen tunne siitä, että hän kuului vapaudettomaan kansaan, jonka neuvostolla ei todellakaan ollut kuolemaan tuomitsemisen oikeutta, keskeytti hetkeksi hänen kerskuvat sydämenpurkauksensa.

Sillä aikaa jatkoivat vartijain ja heidän päällikkönsä ympäröimät vangit kulkuansa kansan esikartanoon. Täälläkin oli paljon kansaa koolla; temppelelpalvelusta toimittavia leviittoja, jotka asuivat muurin sisäpuolella olevissa rakennuksissa; pappeja ja fariseuksia sekä oppilaita, jotka tulivat siellä sijaitsevasta synagoogasta, liikkui sekaisin. Mutta koska kaikki täällä olivat juutalaisia, ei näköala ollut niin kirjava kuin ulkona. Valkoinen väri oli puvuissa vallitsevana sekä noissa pitkissä alusvaatteissa että valkeissa viitoissa, joita muutamat kantoivat hartioillaan.

Vangit kulkivat kartanon poikki hiljaisuuden vallitessa ja vietiin sitte portaita myöten n.s. "neljäkaskivi-saliin", jossa olivat ovet kummallakin puolella, ja jonka ulkopuoli oli kansan ja sisäpuoli pappien esikartanoon päin. Tämän alttarilta nousi vielä savua aamulla uhratusta lampaasta.

Tähän saliin kokoontui korkea neuvosto joka päivä käyttämään lakia ja oikeutta Israelin kansalle.

Tänään olivat nuo seitsemänkymmentä jäsentä melkein kaikki saapuneet. Sitäpaitsi oli suuri joukko pappein puoluetta kokoontunut, vanhimmat sekä kaikki, jotka kuuluivat ylimmäispapilliseen sukuun, kuten Hannas, Kaifas, Aleksander, y.m.

Kun tuomarit olivat asettuneet tavallisille puolikuun muotoisesti sijoitetuille paikoilleen, ja molemmat sihteerit, jotka aina olivat saapuvilla neuvoston istunnoissa, olivat valmiit kirjoittamaan neuvosherrain päätöksen, alkoi neuvoston puheenjohtaja eli nasi kuulustelun, kehoittaen muutamilla vakavilla sanoilla todistajia harkitsemaan sanottavansa, jonka jälkeen itse oikeudenkäynti alkoi.

Useampia todistajia kutsuttiin esiin ja kuulusteltiin; ensin niitä oikeudenpalvelijoita, jotka olivat tavanneet vankilan suljettuna ja tyhjänä, kun he menivät noutamaan noita kahta pahantekijää, sitte niitä miehiä, jotka nykyään olivat nähneet syytettyjen, ylimmäisen papin kielloista huolimatta, saarnaavan natsarealaisen oppia ja kiihoittavan kansaa.

Kaikki todistukset olivat kiihkeitä ja yhtäläisiä. Ne eivät jättäneet syytetyille mitään pelastuksen mahdollisuutta, vaan esitettiin mitä jyrkimmässä muodossa. Pietari ja Johannes, natsarealaisen seuraajat eli apostolit, joiksi he itseään nimittivät, olivat näyttäneet suunniteltua uhkaa sekä juutalaisten lakia että keisarillista esivaltaa kohtaan.

Sitte seurasi parin minuutin syvä, äänetön odotus. Synkeinä ja ankarina istuivat korkeat herrat; muutamat tuijottivat miettiväisinä eteensä, toiset loivat pikaisia silmäyksiä naapureihinsa. Kaikki tänne kokoontuneet huomasivat enemmän tahi vähemmän selvään, sen mukaan kuin heillä oli enemmän tahi vähemmän maallisia etuja valvottavina, että tässä esiintyi välinpitämätöntä uppiniskaisuutta, josta voisi seurata suuri vaara, ellei sitä perinpohjaisesti rangaistaisi.

Ylimmäinen pappi, keski-ikäinen mies, veltolla, ryppyisellä naamalla, jonka piirteet sillä hetkellä värisivät tukahutetusta harmista, nojautui eteenpäin ja antoi merkin, että vangit tuotaisiin lähemmäksi.

Nämät tottelivat käskyä ilman epäilystä tahi pelkoa. Pietari, vanhin heistä, esiintyi nopein askelin, Johannes sitävastoin lähene hitaasti, silmät yhä puoleksi maahan luotuina, ikäänkuin peljäten saastuttaa ajatuksiaan ulkonaisilla esineillä.

Muutamaksi silmänräpäykseksi loi ylimmäinen pappi terävät, syvällä olevat silmänsä apostoleihin; sitte hän oikasi itsensä nopeasti, pisti toisen kätensä kullalla kirjaillun vyönsä sisäpuolelle ja huusi mielenliikutuksesta ja vihasta värisevällä äänellä:

"Te miehet, emmekö ole ankarasti ja selvillä sanoilla kieltäneet teitä opettamasta kansaa kuolleen natsarealaisen nimessä? Eikö hänen kuolemansa tuottanut meille tarpeeksi levottomuutta ja huolta, ja nyt tahdotte jälleen saattaa hänen verensä meidän päällemme. Eikö teitä jo ole rangaistu

uppiniskaisuudestanne, ja sen sijaan, että osoittaisitte kuuliaisuutta käskyillemme, täytätte Jerusalemin tällä vaarallisella opilla, kiihoitatte helposti vieteltävää kansaa sekä häiritsette sitä rauhaa, joka viimeinkin on kalliisti ostettu vuodatetulla ihmisverellä. Syytetyt, mitä voitte vastata näihin oikeudenmukaisiin syytöksiin?"

Seurasi jälleen syvä äänettömyys salissa; kaikkein katseet siirtyivät ylimmäisestä papista Pietariin. Tämä astui vielä askeleen eteenpäin, katsoi tuomariaan lakkaamatta silmiin ja sanoi sitte vakavalla äänellä:

"Ei paljon, mutta kyllä tarpeeksi, ollaksemme puhtaita sen lain edessä, jonka mukaan me ainoastaan tahdomme tulla tuomituiksi. Te olette kieltäneet meitä julistamasta Herran Jeesuksen oppia, ja maailman mahtavina on teillä oikeus antaa käskyjä ja vaatia kuuliaisuutta. Mutta teidän *yläpuolellanne* on korkeampi laki, jota ei kukaan voi väistää, kaikkein vähemmän me, hänen opetuslapsensa: enemmän on kuultava Jumalaa kuin ihmisiä. Ja isämme Jumala on herättänyt Jeesuksen vapahtajaksi, tuottaakseen Israelille syntein anteeksiantamuksen ja johdattaakseen sitä parannuksen tielle, ja hän on ottanut todistajiksi meidät, joille hän on lahjoittanut pyhän hengen, ja antaa sen kaikille, jotka häntä kuulevat. Mikä on syynä, ettette te, kirjanoppineet ja lainoppineet, tunne häntä, valittua ja lähetettyä, te, jotka tutkutte kirjoituksia ja ymmärrätte niiden pyhät sanat? Ettekö ole siellä lukeneet lupauksesta, jonka Jumala on antanut kansalleen, että hän kerran lähettäisi vapahtajan pelastamaan heitä, ei maallisista siteistä, vaan hengen kahleista, synnistä? Ja ettekö käsitä, että tämä vapahtaja on jo tullut, ja hänet te olette ristiinnaulinneet ja surmanneet? Mutta" — tässä tuli Pietarin ääni kiivaammaksi ja silmänsä säihkyivät — "te luette kehnosti, paatuneilla sydämillä; sentähden ette tunne Jumalan salaisuuden ilmestystä. Te väärennätte sanan, te sadukealaiset maanmadot, te kiellätte hengen, joka on ylönousemus, ja elätte lihan ja puustavin mukaan. Sentähden ette myöskään huomaa, että Jeesus natsarealainen on Messias, tuo luvattu, tuo uusi elämä Jumalassa..."

Kiivastuneitten äänen sorina keskeytti Pietarin, joten hänen viimeisiä sanoja tuskin kuultiin. "Ulos", "pois", "kuolema pilkkaajalle", huudettiin useilta tahoilta. Tulinen liikunto kulki mainingin tavoin salissa, noustiin ylös, vaihdettiin kiireellisiä kuiskauksia ja heitettiin arastelevia, kysyviä katseita ylimmäiseen pappiin. Moni kokoontuneista tunsin tosin salaista tyytyväisyyttä Pietarin rohkeista sanoista, sillä ylimmäinen pappi kuului sadukeusten lahkoon, ja hänellä oli kiivaita vastustajia farisealaisissa, jotka täällä olivat monilukuisesti edustettuina; mutta kaikilla oli vallitsevana tunteena närkästys natsarealaisen julkeudesta.

Ylimmäinen pappi oli tullut vaaleaksi kuin viitta, jota hän kantoi. Hän huomasi tällä hetkellä kärsivänsä henkisen tappion, ja tämä teki hänen vihansa tunteet vieläkin väkivaltaisemmiksi.

"Mieletön!" huusi hän nousten ja ojentaen kättään Pietaria kohden, "kuinka uskallat häväistä Jumalan ylimmäistä pappia? Sitä olet katuva, julkea hupsu! Viekää ne ulos! Odottakoot tuomiotaan!" Hän viittasi kädellään, ja oikeudenpalvelijat veivät ulos Pietarin ja Johanneksen.

Nyt alkoi korkeaääninen ja intohimoinen neuvottelu. Ne papeista, jotka kuuluivat sadukeusten lahkoon, olisivat, jos se olisi ollut heidän vallassaan, heti äänestäneet apostolein kuolemaa. Mutta korkealla neuvostolla ei ollut enää oikeutta tuomita hengiltä; suurin rangaistus, mihin se voi tuomita, oli vankeus ja ruumiillinen kuritus. Laillisella tavalla oli siis mahdoton tuomita heitä kuolemaan; mutta voi monella tavalla kiertää ja polkea lakia. Voisihan kokoonkutsua, kuten natsarealaista tuomitessa, salaisen neuvoston, turvaantua maaherraan, huomauttaa roomalaiselle vallalle vaaralliseksi ja vastenmieliseksi, jos ei tuommoisia henkilöitä poisteta j.n.e. Ja väliin kuiskien, väliin huutaen, säihkyvin silmin ja kiivailla liikkeillä kumartuivat nuo arvoisat papit toistensa puoleen, kiihoittivat toisiaan kertomuksilla apostolein vallasta kansaan, esittivät myötä- ja vastasyitä, miten parhaiten pääsisi asian perille. Kuumuus salissa oli yhtä suuri kuin neuvottelijain mielissä; keskipäivän aurinko paahtoi temppelein kattoa ja loisti kansan esikartanonpuoleisista akkunoista neuvottelusaliin; ylimmäisen papin kalpealla, kaljulla otsalla tihkui suuria hikipisaroita, ja hänen ojennettu kätensä vapisi.

Kun kiihoitus oli noussut korkeimmilleen, meni eräs kokoontuneista neuvosherroista ylimmäisen papin luo ja kuiskasi hänelle jotakin. Ylimmäinen pappi loi häneen tyytymättömän, miltei kiukkuisen silmäyksen, mutta vaati heti vaitiota, jonka jälkeen korkean neuvoston jäsenet asettuivat paikoilleen, ja kaikkien katseet kääntyivät siihen, joka oli pyytännyt puheenvuoroa.

Tämä oli pieni, keski-ikäinen mies, jolla oli suippopäinen parta, jota hän tuon tuostakin siveli toisella kädellään, ja tummanharmaat silmät, joista loisti omituinen hyvyyden ja terävän älyn ilme. Hänen nimensä oli Gamaliel. Ollen lainoppinut ja fariseus oli hän ylimmäisen papin kiivas vastustaja, joka, kuten jo mainittiin, kuului sadukeusten lahkoon. Kansa häntä suuresti kunnioitti sekä hänen oppinsa että sen lempeyden ja sävyisyyden tähden, jolla hän kohteli vastustajiansa. Hän oli Hillel'in pojanpoika ja oppilas, tuon suuren rabbiinin, jonka pyhien kirjojen tulkitseminen oli perustuksena Gamalielin järjestelmälle, ja Gamalielin kouluun tulivat maan etevimmät nuorukaiset oppiakseen juutalaisista viisautta.

"Israelin miehet!" huusi hän, kun tuon kiivaan neuvottelun kohina oli asettunut, "kavahtakaa, mitä aiotte tehdä näille miehille! Kuulkaa minua, ennenkuin on myöhäistä! Tämä oppi on joko Jumalasta tahi ihmisistä — mitään keskiväliä ei ole. Jos se siis on ihmisistä, niin häviää se ennemmin tahi myöhemmin teidän vaikutuksettanne. Muistatteko Judasta, joka esiintyi veronlaskemisen päivinä ja nosti paljon hälinää? Muistatteko hänen mieletöntä puhettaan: 'ei mitään veroa keisarille, Jumala on yksin kuninkaamme', ja kuinka hän sen kautta saattoi paljon kansaa luopioiksi? Mutta miten kävi hänen ja hänen korkealentoisille tuumilleen? Kuin savu, tomu, katosi kaikki, kapina kukistettiin, hän itse sortui, ja kaikki hänen puoluelaisensa hajoitettiin. Samoin käypi myös natsarealaiselle ja hänen opetuslapsilleen, jos heidän oppinsa on ihmisistä. Jos se sen sijaan on Jumalasta" — tässä hän korotti kätensä, ja hänen silmissään näkyi harras sisällinen loisto — "niin ette voi sitä tyhjäksi tehdä. Te voitte surmata nämät profeetat, mutta oppi on elävä heidän jälkeensä. Kavahtakaa siis vastustamasta elävää Jumalaa!"

Kun Gamaliel syvällä ja liikutuksesta vapisevalla äänellä oli puhunut nämät sanat, vaikenen hän, antoi käsiensä laskeutua ja päänsä vaipua rinnalleen. Sitte hän katsoi äkkiä ylös, kohotti tuskin huomattavasti hartioitaan ikäänkuin sanoakseen: "tämä on totuus, olen sanonut sen teille, olkoon syy teidän, ellette siitä huoli", ja asettui paikoilleen.

Jonkun minuutin istuivat neuvosherrat hiljaa punniten Gamalielin sanoja, mutta sitte alkoi ensin hiljaa, sitte yhä kiivaammin samallinen neuvottelu kuin äsken. Useat myönsivät Gamalielin olevan oikeassa, mutta ne, jotka toivoivat apostolein kuolemaa, eivät heti taipuneet sitä tunnustamaan.

Kun Gamaliel istuutui, tunsin hän käden keveästi koskettavan olkapäätään ja nuorekkaan ääneen hillityllä kiivaudella kuiskaavan hänen korvaansa:

"Jalo Gamaliel, minä ihailen sanojasi, jotka ovat viisaat ja kauniit, niinkuin kaikki puheesi. Mutta suo anteeksi, mestari, että uskallan vastustaa sinua. Hyvyytesi viettelee sinua liikanaiseen lempeyteen. Natsarealaisen oppi, joskin se olisi vain ihmisistä, on vaarallisempi, kuin luuletkaan. Sillä oppimaton kansa on helposti käännetty, ja kun uuden opin puolustajilla kerran on kansa vallassaan, niin on meidän työläs kitkeä sitä rikkaruohoa, jota he ovat kylväneet. Paras siis on hävittää koko kylvö!"

Gamaliel kääntyi ja katseli rauhallisesti hymyten puhujaa. Tämä oli keskikokoinen nuori mies, jolla oli jalot, vaikka vähän tylty kasvopiirteet. Innostuneesti puhuessaan säkenöivät hänen tummat, henkevät silmänsä teräväpiirteisten kulmien alta, ja hänen voimaa osoittavilla huulillaan oli malttamattomuuden ilme, jota hän turhaan koki tukahuttaa.

"Nuoruudenveri, nuoruudenveri!" vastasi Gamaliel nostaten pari kertaa hitaasti päätään ja vetäisten tavallisuuden mukaan partaansa. "Jos sinä, rakas Saulukseni, olisit elänyt niin kauvan kuin minä, jos olisit oppinut vertaamaan elämää kirjoituksiin ja siitä tekemään johtopäätöksesi tulevista tapauksista, niin huomaisit minun tuominneeni oikein ja viisaasti..."

"Anteeksi vielä kerran", virkkoi Saulus samalla hillityllä kiivaudella, "mutta minä luulen, jalo Gamaliel, että tällä opilla on mieliin suuremmin valta, jota sinä et ole ottanut huomioon. Tässä on jotakin tekeillä, tässä piilee vaara, tunnen sen — aina siitä asti, kun tuota uutta oppia alettiin julistaa, ei minulla ole ollut lepoa yöllä eikä päivällä. Esi-isiemme uskolle viritetään pauloja, sille uskolle, jonka puolesta me kaikki taistelemme, niinkuin kalliimman ja rakkaimman tavaran puolesta, jonka omistamme. Ja jos minulla, mestari, olisi vain puolet sinun opistasi, sinun arvostasi, en silloin epäilisi; sen myrskyn, jonka äsken sanoillasi hillitsit, herättäisin minä uudelleen kukistaakseni juurtajaksain uppiniskaisten aikeet!"

Hän vaikenen, pani käsivarret ristiin rinnalleen ja katsoi miltei uhaten ympäri salia.

"Hiljaa, hiljaa," sanoi Gamaliel koskettaen keveästi Sauluksen kättä ja hymyillen anteeksi antavaisesti, "sinä olet kiivas, poikani, ja kiivaus on kuin sumu, joka himmentää arvostelukykyämme, ja joka estää meitä näkemästä asioita semmoisina, kuin ne todellisuudessa ovat. Ainoastaan se, joka hillitsee mielensä, voi vaikuttaa muihin. Sillä miten luulet voitasi hallita muita, kun et edes voi hallita itseäsi?"

Saulus ei vastannut mitään; hän loi silmänsä alas ja puristi huulensa yhteen, ikäänkuin pidättääkseen niitä sanoja, jotka olivat hänen kielellään.

"Sitäpaitsi, poikani", jatkoi Gamaliel samallaisella hymyllä, "unhoitat nuoruuden innossasi yhden asian, jonka sinun toki tulisi ottaa huomioon. Panemalla liian paljon arvoa esineisiin ja olosuhteisiin, annat niille semmoisen arvon, jota ei niillä todellisuudessa ole. Uskotko, että natsarealainen olisi se, mikä hän nyt on, uskotko, että hänellä olisi ollut sellainen vaikutus kansan mieleen kuin hänellä on, jos hän olisi kuollut toisella tavalla? Jos hän olisi saanut häiritsemättä saarnata elämänsä iltaan asti, niin se hohde, joka ympäröi häntä, ja joka monenkertaisella loisteella hehkuu hänen verisestä rististään, olisi jo

aikoja sitte sammunut. Usko minua, mies, jolla on onni ja rohkeus kuolla julistamansa opin puolesta, saa oikeuden, vaikka hänellä ei *olisikaan* sitä. Ristiinnaulitse hänen seuraajansa, niin sinä valmistat heille yhtä monta voittoa, kuin pystytät ristiä".

"Sanasi ovat viisaat ja oikeat", vastasi Saulus levollisempänä. "Mutta usko minua, mestari, sinä et huomaa, kuinka uhkaava vaara on..."

"Rakas Saulukseni", muistutti Gamaliel laskien kätensä Sauluksen olalle ja terävästi katsellen häntä, "sinä kummastutat minua todellakin! Minusta näyttää, ikäänkuin tuo oppi jo olisi tietämättäsi suuresti vaikuttanut sinuun..."

"Minuun!" keskeytti Saulus uudelleen leimahtaneella kiihkeydellä. "Minuun ... minuun ... joka vihaan tuota oppia koko sielustani, joka kiroon sitä sukuni, kansani, uskoni nimessä! Sinä houraillet, mestari, sinä puhut sanoja, jotka hämmentävät ajatukset! Mutta minä vakuutan vielä, kerta toisensa perästä, että tämä oppi on vaarallinen, että sillä on lumoava vaikutus mieliin. Ja minkätähden? Sentähden, että se perustuu ajatukseen, joka kaikkina aikoina on ollut kansojen ihanteena, jota aina on pidetty korkeimpana onnena: kaikkien yhdenvertaisuus. Natsarealainen ei myönnä, että Israel on Jumalan valittu kansa. Hän hylkää isäimme säännöt, hän murtaa lain, hän hävittää jumalallisen järjestyksen, jonka mukaan Herra Sebaot tähän asti on hallinnut kansaansa. Hänen lempiajatuksensa lienee ollut tehdä kaikki ihmiset suureksi lammaslaumaksi, jossa kaikki lampaat olisivat toistensa kaltaisia; tämän paimeneksi hän aikoi ruveta ja olisi hallinnut sitä oman tahtonsa voimalla. Etkö myönnä, mestari, että uuden opin puoltajat tähtäävät kuolon-iskun juuri kaikkeen siihen, johon Israel on perustanut ihanan toivonsa? Ja vaikkakin Jeesus natsarealainen on kuollut, elää kuitenkin hänen oppinsa; se kuiskaa salavainoin hänen haudastaan, jonka enkelit kolmantena päivänä aukaisivat hänelle, kuten yksinkertaista kansaa on vietelty uskomaan. Annahan vaan natsarealaisen opetuslapsille oikeus saarnata missä tahansa ja miten tahtovat — anna kansan saada käsitys kaikesta, mistä nyt kuulevat puhuttavan — ja sinä olet pian näkevä koko maailman tullessa!"

Samassa vaati puheenjohtaja hiljaisuutta. Pitkällä ja tulisella neuvottelulla olivat nyt tuomarit Gamalielin neuvon vaikuttamina päättäneet, etteivät käyttäisi väkivaltaa apostolein henkeä kohtaan. Mutta sen rangaistukseksi, että he olivat olleet tottelemattomia laille, tulisivat he molemmat ruoskittaviksi ja sitte saamaan vapautensa, kun heitä vielä kerran oli ankarasti varoitettu julistamasta natsarealaisen oppia sekä Jerusalemissa että muualla.

Apostolit kutsuttiin sisään kuulemaan tuomiotaan. Ylimmäinen pappi piti lyhyen nuhdepuheen, jonka hän lopetti sillä varoituksella, etteivät he enää tekisi itseään syyppääksi tottelemattomuuteen, jossa tapauksessa armon-aika olisi auttamattomasti kadonnut ja heidän elämänsä menetetty.

Pietari ja Johannes kuuluivat tuomiotaan samalla rauhalla ja tyyneydellä, kuin koko tutkinnon aikana olivat osoittaneet. Ja kun he menivät ulos salista, loistivat heidän katseensa hiljaisesta ilosta, heijastus siitä riemusta, jota he tunsivat huomattavasti olevansa mahdollisia kärsimään mestarinsa tähden.

"Tosiaankin, he näyttivät riemujuhlaan menijöiltä", sanoi Gamaliel silmäillen Saulusta. "Heidän silmänsä loistivat kuin voittosankarien, jotka tulevat kotiin rikkaine saaliineen! Kummallista väkeä nuo natsarealaiset, kummallinen oppi..."

Mutta Saulus ei vastannut; synkin ja ankarin katsein seurasi hän poistuvia. Nähdessään heidän ilosta loistavat kasvonsa tunsii hän katkerata vihaa. Hämmästyksi tunsii ja ymmärsi hän tällä hetkellä, että joskin lain koura voi saavuttaa nämät miehet ja ripustaa heidät ristille, niinkuin se oli tehnyt heidän herralleen ja mestarilleen, niin miten on masennettava ja kukistettava tuo henkinen etevyys, josta uhkaukset ja rangaistukset kimmoavat takaisin? Missä olisi ase, joka heihin pystyisi? Ei ylimmäisen papin vallassa eikä korkean neuvoston rangaistustuomioissa — mutta missä?

Vähän ajan kuluttua poistuivat neuvosherrat. Osa heistä jätti temppelein mennäkseen kaupungin synagoogiin opettamaan; muutamat jäivät kansan esikartanoon lain käskyn mukaan rukoilemaan, vastaanottamaan siunausta papilta sekä panemaan roponsa uhriarkkuun; toiset jäivät uteliaisuudesta näkemään vankeja sekä heidän kohtaloaan. Ainoastaan harvat neuvoston jäsenet, ne, joilla oli jokin temppelipalvelus toimitettavana, menivät pappien esikartanoon.

Täällä järjestivät leviitat polttouhrinalttaria siihen uhriin, joka illalla oli toimitettava. Tuolle viittätoista kyynärää korkealle alttarille menivät he kaltevata siltaa myöten ja panivat puita niihin kolmeen rovioon, jotka tavallisesti leimusivat alttarilta; kaksi rovioista oli jo sammunut ja mustina, kolmannesta, jota sanottiin "ikuiseksi", tuprusi alinomaan aaltoilevia savupyörteitä kirkaaseen ilmaan. Komeat, kullalla silatut pariovet, mitkä johtivat pyhään, jonne ainoastaan papit saivat mennä, olivat auki, mutta raskas esirippu peitti sisäänkäytävän. Silloin tällöin liikkui esirippu, kun papit, jotka sisällä tekivät tehtäviään, kulkivat ulos ja sisään. He toimivat suitsutusalttarilla järjestäen tulia kynttiläjalkoihin tahi vaihtoivat leipiä katsomusleipäin pöydälle, ja nostetun esiripun alta virtasi

ikäänkuin tuulahduksena pyhä salaperäisyys, joka hiljaisuudessa ja hämärässä piiloutui sen takana...

Gamaliel ja Saulus olivat seuranneet toisiaan kansan esikartanolle. Täällä oli se synagooga, jossa Gamaliel tavallisesti opetti, ja kun hän oli puhunut hetken Sauluksen kanssa, jätti hän hänet hyvästi ja meni opetuslastensa luo, jotka odottivat häntä.

Mutta Saulus viipyi kansan esikartanolla, kunnes virkaatoimittava pappi tuli portaille, jotka johtivat pappien esikartanoon, antamaan siunauksen. Kaikki seisahtuivat heti ja kääntyivät pohjoiseen päin. Muutamat lankesivat polvilleen; toiset kohottivat käsivartensa ja loivat silmänsä alas.

Saulus oli myöskin kääntynyt ympäri ja kun nuo juhlalliset sanat: "Herra siunatkoon sinua ja varjelkoon sinua! Herra valistakoon kasvonsa sinun päällesi ja olkoon sinulle armollinen! Herra kääntäköön kasvonsa sinun puoleesi ja antakoon sinulle rauhan!" kaikuivat hiljaisuudessa, lankesi hän polvilleen ja painoi toisen kätensä rintaansa vasten. Hän ei rukoillut, kuten muut, eikä, niinkuin tapa vaati, silmät maahan luotuina; hänen päänsä oli pystyssä, tummat silmänsä olivat luotuina siniseen, äärettömään avaruuteen, ja palava, harras ilme levisi hänen kasvoilleen.

Tämä Jehovan siunaus, jota hän monta kertaa, aina hartaasti, mutta ilman syvempää vaikutusta oli kuunnellut, valtasi hänet tänään ihmeteltävällä voimalla. Kaikki se viha, joka äsken täytti hänen sydämensä, sulii äkkiä siinä tunteessa, joka tällä hetkellä yksinomaan hallitsi häntä: hurmaava, korkea havainto, että se kansa, johon hän kuului, oli valittu kansa, kansa, jonka korkeana tehtävänä oli aikojen pimeydessä, vuosisadasta vuosisataan kehittää suurta jumal'aatetta. Hän ei tuntenut tätä totuutta ainoastaan järjellään, joka älykkäästi tutki ja selvitti lain vertauskuvia, vaan koko olennollaan, tuolla käsittämättömällä, äärettömällä sielumme aatteella, joka on ikäänkuin kaiku näkymättömästä ijankaikkisuuden syvyydestä ympärillämme. Hän tunsu Herran Sebaotin hengen lepäävän tämän pyhyyden yli, jossa hän, Saulus, oli ympärileikkauksella pyhitetty Jumalan palvelukseen, ja jossa hän oli rukoillut ensimmäiset jalkansa ja kätensä päivälliseksi, joka ajan tapan syötiin viiden ja kuuden välillä illalla.

Se sali, jossa päivällinen nautittiin, oli talon keskiosassa. Talo oli rakennettu neliskulmaisen pihan ympärille, jonka keskellä sijaitsi puiden ja rehevien kasvien ympäröimä vesisäiliö. Se puoli salia, joka oli pihan puolella, oli tykkänään avonainen, jotta tuoksuvain kukkain ja auringon valon täyttämä kesäilma virtasi sisään pylvästen välistä, jotka tällä puolella kannattivat kattoa.

Melkein salin keskelle oli levitetty kultakirjainen matto. Sille oli asetettu matala marmoripöytä, jonka ääressä oli sohva. Muita huonekaluja ei ollut; mutta pitkin seiniä, joiden laudoitukset olivat öljypuuta, ja jotka parissa kohden olivat koristetut kalkkimaalauksilla, oli patjoja ja mattoja istumapaikoiksi.

Kun Saulus oli istuutunut ja mukavasti nojautunut marmoripöydän vieressä olevaan sohvaan, toi Joel ruuan sisälle ja asetti sen herransa eteen.

Mutta Saulukselle ei tänään ruoka maistunut. Hän söi hitaasti tuota pieneksi paloitettua, valkoista karitsanlihaa, kastoi muutamia leipäviipaleita liemeen ja maisteli viiniä, jota Joel ojensi hänelle kalliissa hopeamaljassa.

Sillä aikaa kuunteli hän puoleksi suuttuneena, puoleksi uteliaana sitä pakinaa, millä Joel koetti ilahuttaa herransa, jonka synkkä muoto ja puuttuva ruokahalu huolestutti hyväluontoista palvelijaa.

"Oletko kuullut, herra", kysyi hän ottaen pois lihan ja asettaen esiin viikunoilla täytetyn astian, "että raatiherra Jonatanin pieni orjatar Akte on paennut ja on otettu tuon roskaväen, natsarealaisten, turviin, jotka ovat piiloittaneet hänet?"

"En", vastasi Saulus mielenliikutuksella, jota hän turhaan yritti salata ulkonaisella välinpitämättömyydellä, "sitä en ole kuullut. Mutta se ei kummastuta minua. Kaikki, jotka eivät pelkää lakia, palvelijat, jotka eivät ole nöyriä herroilleen, lapset ja vaimot, jotka eivät tottele niitä, joita Herra Sebaot on käskenyt tottelemaan, kaikki nämät käyttävät nyt tilaisuutta hyväkseen ja yhtyvät natsarealaisen lahkoon. Kunnioitettava joukkue tulee siitä tosiaankin aikaa myöten!"

Joel seiso yhä herransa edessä tuudittaen hiljaa ruumistaan ja halukkaasti kuunnellen tuota vihanpurkausta, jota hän huvikseen koetti kiihoittaa, "Ja mitä inhoittavia taikakeinoja nuo harjoittavatkaan!" jatkoi hän matalalla äänellä, samalla kun hän kumartui eteenpäin, laski sormensa nenälle ja katsoi ympäri huonetta, ikäänkuin peljäten jonkun sivullisen kuuntelevan hänen pakinaansa. "Päällikkö Aleksanterin keittiömestari Baruk kertoi omin silmin nähneensä heidän katseellaan ja muutamilla loihetusanoilla parantavan miehen, joka syntymästään saakka oli ollut sairaana. Ja nyt juoksee mies ympäri, ikäänkuin hänen jalkansa eivät koskaan olisi olleet kuihtuneet. Semmoista ei voine tapahtua muutoin kuin perkeleen avulla. Sen minä sanoin Barukille, herra", jatkoi Joel tyytyväisenä ja liehakoiden, "mutta hän oli varmaankin tullut hupsuksi, koska hän piti sen Herran Sebaotin hengen vaikuttamana. Minä nauroin häntä vasten naamaa, niin, herra, sen todellakin tein!

Herran Sebaotin henkikö vaikuttaisi tuommoisiin kalastaja- ja kirvesmies-raukkoihin, sillä semmoista väkeä natsarealaisen joukko enimmäkseen lienee! Jos he olisivat oppineita ja ylhäisiä herroja, kuten sinä, joka ymmärrät lain ja kirjoitukset, niin voisihan sitte puhua Herran Sebaotin hengestä, mutta näinollen se on niin mieletöntä, että täytyy oikein nauraa!"

Saulus ei vastannut. Synkällä katseella käski hän Joelin vaikenemaan ja jättämään hänet rauhaan. Kun hän kuuli palvelijan puheen, jossa hänen omat mielipiteensä hienouden ja kaunopuheliaisuuden loiston menettäminä paljaina esiintyivät, valloitti hänet äkillinen vastenmielisyys, joka puhkesi ilmi halveksumisen tunteena oppimatonta Joel-parkaa kohtaan.

"Miten inhoittavasti ja naurettavasti nämät lörpöttelevät herrojensa puheita", ajatteli hän ivanaurulla, "miten supistetuilta ja typeriltä kuuluvat syvimät totuudet, kun he niitä papukajain tavoin matkivat!"

Kun Saulus oli atrioinnut ja pessyt kätensä, nousi hän ylös ja meni niille portaille, jotka rakennuksen sisästä johtivat tasaiselle katolle.

Täällä hän tavallisesti, kuten juutalaisten oli tapa, vietti jonkun hetken päivällisen jälkeen, joko puolinukuksissa leväten tahi vastaanottaen vieraita, jotka tulivat suoraan kadulta niitä portaita myöten, mitkä talon ulkopuolelta veivät katolle.

Mutta tänään ei hän levännyt eikä vastaanottanut vieraitakaan, ja kuitenkin hän viipyi niin kauvan tuolla ylhäällä, että illan hämärä alkoi laskeutua Jerusalemin kunnasten ylitse, kääri Tyropöönin läpinäkymättömään yöhön, laskeutui mustana harsona temppelein kultaisille katoille ja hävitti rajapiirteet noista neliskulmaisista rakennuksista, joiden valkea väri pisimmän aikaa hämöitti hämärästä. Taivas kaareili vapaana ja ääretönnä Sauluksen pään päällä, ja tähti toisensa perästä ilmaantui sinne yhä kirkkaammalla loistolla. Sitä myöten kuin pimeys alhaalla tiheni, tuli avaruus valoisammaksi ja ikäänkuin korkeammaksi ja laajemmaksi. Noiden yksinäisten, kiiluvien tähtien välistä näkyi toisinaan himmeämmin, toisinaan loistavammin valosumua, ikäänkuin salaperäisenä heijastuksena sen takana olevasta äärettömydestä. Samat tähdet, jotka olivat kuvastuneet Jabbokin virrassa, missä Jakob taisteli Herran enkelin kanssa, jotka olivat loistaneet Mamren tammistoon ja niille laitumille, missä David kaitsi laumaansa, loistivat myöskin tuohon yksinäiseen haaveksijaan...

Hän nojasi käsivarttaan rintasuojukseen, ja katseensa oli lakkaamatta kiinnitetty tähtikirkkaaseen avaruuteen. Se heikko humina, mikä hämäränaikana oli kuulunut Jerusalemissa, oli loppunut, koko kaupunki lepäsi pimeässä ja hiljaisuudessa. Hänestä tuntui, ikäänkuin tuulahdus Jehovan hengestä olisi liidellyt hänen ohitse yon pimeydessä ja koskettanut hänen sieluaan. Ja tässä salaperäisessä havainnossa, joka saatti hänen sydämensä hehkumaan ja suonensa tykkimään, luuli hän jälleen kuulevansa heikon, juhlallisen uudistuksen tuosta suuresta lupauksesta...

Hän makasi hiljaa, vaipuneena noihin unelmiin, jotka hyväilivät hänen kiihoittuneita, väsyneitä ajatuksiaan, kunnes hän säpsähti heikosta äänestä, mikä kuului kadulle johtavilta portailta. Hän nousi ylös katsomaan, ken niin myöhään häiritsi häntä. Mutta kun hän tuli porrasten luo, oli kaikki yhtä hiljaa ja liikkumatta kuin ennenkin; nuo valkoiset portaat hämöttivät epätäydellisesti pimeässä, ja alhaalla hän näki ainoastaan Joelin hiipivän lyhty kädessä seinämällä, jossa tuo lekuttava valo kulki ylös, alas...

Hänet oli kuitenkin häiritty unelmistaan; hän ei enää asettunut makaavaan asentoon, vaan alkoi käydä edestakaisin katolla.

Päivän tapaukset — kohtaus neljäkaskivi-salissa, keskustelu Gamalielin kanssa, rukous kansan esikartanolla — nousivat uudelleen kirjavana, levottomina kuvina hänen mielikuvituksessaan. Ja perusajatuksena kaikista näistä muistoista, jotka karkoittivat kaikki muut mietteet hänen sielustaan, säilyi vain yksi ainoa, kummallisesti hämmentävä ajatus: minkätähden oli se innostus, jonka hän tunsu rukoillessaan temppeleissä kansansa suuruutta, silmänräpäyksessä sammunut, kun hän alkoi rukoilla Jehovaa tuhoamaan natsarealaisen puoluelaisineen? —

Hän mietti kauvan tätä kysymystä voimatta antaa itselleen tyydyttävää vastausta. Moseksen lain ja rabbiinien sääntöjen mukaan ei hänellä ollut ainoastaan oikeus, vaan velvollisuuskin pyytää Jehovaa hukuttamaan itse kunkin, joka näyttäytyi ainoan, totisen opin viholliseksi — ja mikä olikaan tällä hetkellä Israelin vaarallisin vihollinen, jos ei tuo julkea natsarealainen, joka ahdistaa niitä pyhiä isäinsääntöjä, mihin Israel rakentaa kaiken toivonsa.

Mutta miksi muuttui hänen rukouksensa raukeaksi, miksi hämmentyivät hänen ajatuksensa, kun hän tahtoi huutaa: "Herra, hukuta hänet...?"

Ruumiillisesti ja sielullisesti väsyneenä, käsittämättömän alakuloisuuden kiusaamana, jota hän katkeralla itsensäsyttöksellä sanoi henkiseksi välinpitämättömydeksi, meni hän alas katolta työhuoneeseensa.

Täällä riippui keskellä huonetta palava lamppu; hän otti esiin kirjansa sekä pergamenttikäärönsä ja alkoi lukea tuon pienen lampun heikossa valossa.

Tunti tunnin perästä kului, jolla aikaa hän lepäämättä tutki pyhiä kirjoituksia. Gamalielin koulussa oli hänelle opetettu sekä *halakaa* — vaikeatajuinen, turhantarkka lain ulkonaisen ohjeen tulkitseminen — että *haggadaa*, joka sisälsi lain syvän aatteen tutkimuksen ja selityksen: ennustusten kätkeytyksen salaisuuden, Jehovan henkisen liiton kansansa kanssa. Tulisella sielullaan käsitti Saulus ihastuksella jälkimäisen järjestelmän, ja häntä pidettiin yleisesti yhtenä messiallisten ennustusten parhaimpana tulkitsijana. Hänen sielunsa janosi henkeä noihin kuolleisiin kirjaimiin, joiden kanssa rabbiinikoulun säännöt olivat pakoittaneet häntä työskentelemään, ja oli ikäänkuin syöpynyt noihin valoisiin näkyihin, jotka loistivat hänelle pyhien kirjojen mahtavista ennustuksista...

Mutta tällä hetkellä ei Saulus ollut haggadisti, tuo rakkaudesta rikas Jumalan kätkeytyksen salaisuuksien selittäjä. Innolla, ikäänkuin hän olisi peljännyt oman itsensä vastaansanomista, heittäytyi hän tutkimaan lain tulkitsemista, vaipui noihin tuhansiin monimutkaisiin sääntöihin, joilla rabbiinit, johtaen laista johtopäätöksiä johtopäätösten perään, osasivat kietoa ajatuksen, kunnes se ikäänkuin tukehtui, koska se näki mahdottomaksi voida täyttää vanhurskaan Jumalan vaatimuksia...

Ja kuitenkin, juuri siihen — juuri lain täydelliseen täyttämiseen — perustui Israelin vapautus! Ei ollut yhtään tinkimisen varaa, ei mitään — kaikki oli täytettävä, jos toivottiin koko lupauksen täyttyvän...

Kokonainen, täydellinen vanhurskaus ... ei kirjaintakaan laista poistettuna ... ei edes huojennusta *siellä*, jonne ainoastaan Jehovan silmät näkivät, kapinallisen sydämen himoissa ... sitä vaati vanhurskas Jumala häneltä — heikolta, hauraalta astialta...

Kamala, masentava ajatus! Eikä kuitenkaan ollut pyhissä kirjoissa mitään, joka sitä vastusti, ei mitään, joka edes huojentaisi sen painoa tahi auttaisi sitä kantamaan...

Hänen syvät, tummat silmänsä paloivat synkästi, ja hän painoi kättä otsaansa, jonka takana nuo surulliset ajatukset taukoamatta työskentelivät. Jossakin sielunsa sopukassa kuiskasi hiljainen, valittava ääni: "ei, minä en voi, Herra, tämä on liiaksi paljon!" Mutta väkinäisellä voimanponnistuksella tukahutti hän tämän hiljaisen valituksen, hypähti ylös, nosti molemmat kätensä ja huudahti intohimoisesti:

"Niin, Herra, minä tahdon täyttää lain, minä tahdon tulla vanhurskaaksi, kuten sinä vaadit, Israelin vanhurskas Jumala! Voimani ei ole horjuva, kärsivällisyyteni ei ole väsyvä, ennenkuin Abrahamin lupaus on täyttynyt, ja Messias, tuo ihana, pelastaja, vapahtaja, on tullut!"

Nämät sanat lausuttuaan lankesi hän patjoille, hänen päänsä vaipui taaksepäin ja silmänsä sulkeutuivat. Mitättömäksi tekevä ruumiin ja sielun voipumus seurasi tätä luonnottomiin kiihoitettua henkistä voimaa. Liikkumatta lepäsi hän samassa asennossa, jolla aikaa lampun liekki valo yhä enemmän vaaleni aamusarastuksesta, joka alkoi tunkea sisään pienten akkunain puuristikkojen kautta. "Lepää ... lepää", kuiskasi hänen väsynyt ajatuksensa, — "mistä löytyy, missä on se lepo, jonka Jumala on luvannut kansalleen? Vanhurskaus ... musertava laki ... sieluni menehtyy ... niinkuin vuoret vyöryvät nuo äärettömät vaatimukset sen yli... Herra, kuka voi sinun edessäsi kestää... Eikä kuitenkaan ole mitään pakopaikkaa... Hirmuinen Jumala ei myönnä kirjaintakaan pyhästä laistaan ... minun täytyy ... minun täytyy..."

Hän nousi istumaan, kätki kasvot käsiinsä, ja syvä, raskas huokaus kaikui ikäänkuin avun ja säälin huutona yön hiljaisuudessa...

Saulus ei herännyt ennen synkeistä mietteistään, kun liike kadulla oli alkanut, ja lintujen viserrys oli tullut yhä terävemmäksi ja heleämmäksi sekä pihalle johtava ovi narissut saranoillaan päästääkseen ulos Joelin, joka meni noutamaan vettä säiliöön ja pingoittamaan mattoja pihan yläpuolelle suojaksi auringonhelleltä vastaan. Sitte hän nousi ylös, sammutti lampun ja meni hetkeksi nukkumaan, sillä välin kun Jerusalem valveentui, kun päivän elo ja valoisat, kirjavat värit karkoittivat itämaisen yön synkeän pimeyden ja hiljaisen, pyhän levon.

II.

Saulus, vainooja.

Lyhyt ajanjakso kului ilman ulkonaisia otteluja rabbiinien ja heidän vihaamansa lahkoon välillä. Tosin

olivat Pietari ja Johannes edelleen uhmailleet ylimmäisen papin kieltoa vastaan ja saarnanneet sekä Salomonin pylvästössä että torilla, jossa heitä aina ympäröi joukko hartaita kuulijoita, eikä ylimmäinen pappi ollut unhoittanut lähettää urkkijoitaan heitä väijymään; mutta hän karttoi ryhtymästä ankarampiin toimenpiteisiin, osaksi epä tietoisena, kenen puolelle kansa asettuisi, osaksi toivosta, että hän viimeinkin saisi nuo molemmat villitsijät kiinni silminnähävästä rikoksesta, todellisesta, kumoamattomasta häväistyksestä, jolla hän saattaisi kansan sellaiseen raivoon, että se ilman hänen vaikutustaan surmaisi nuo julkeat.

Tämmöinen oli hänen suunnitelmansa, ja sillä aikaa, kun hän hiljaisuudessa koetti sitä kypsyttää, saivat natsarealaisen opetuslapset verrattain häiritsemättä julistaa mestarinsa oppia.

Mutta jos apostolit nauttivat satunnaista rauhaa, jolla aikaa usko valtavasti levisi, leimahti taistelu sitä kiivaammin toisella taholla.

Temppeli-synagoogassa taisteltiin päivittäin loppuun syvällisiä riitoja, jotka, mitä enemmän tunnit kuluivat, saivat yhä kiivaamman ja kiivamman luonteen. Useista etevistä synagoogista oli rabbiineita kokoontunut opin ja älyn aseilla vastustamaan ja kukistamaan tuota vaarallista oppia, josta jo maine oli kulkenut ulkopuolelle Judan valtakunnan rajojen.

Ja he saivat teroittaa aseitaan, sillä tällä kertaa ei heidän vastustajansa ollut oppimaton kalastaja eikä halveksittu publikaani, vaan mies, jolla oli suuri arvo, moitteeton käytös ja syvälinen helleeniläinen sivistys. Hänen nimensä oli Stefanus. Hän oli natsarealaisen puoluelainen, ja nuoruudestaan huolimatta oli hän jo tunnettu hehkuvasta uskostaan ja hengen voimastaan, jonka kautta hän teki merkkiä ja ihmeitä kansan seassa.

Tämän miehen kanssa taistelivat nyt rabbiinit raivoissaan, kun huomasivat väitteensä kuluneiksi ja todistuksensa hengettömiksi sitä elävää henkeä vastaan, joka esiintyi Stefanuksen sanoissa. Jonkullaisessa epätoivoisessa huumeessa singahuttivat nuo arvoisat isät kokonaisia vuoria rabbiinilaista viisautta sekoittaakseen ja tukahuttaakseen tuon nuoren puhujan ihastuttavaa kaunopuheliaisuutta; mutta heidän vastustajansa syvät tiedot, jota kannatti luja usko, olivat läpätunkematon kilpi, josta kaikki heidän suurioppisuutensa iskut kimmosivat takaisin...

Maine näistä henkisistä taisteluista oli levinnyt laajalle. Se mielen kuohu, joka natsarealaisen esiintymisestä ja kuolemasta tuskin koskaan oli kokonaan loppunut, kiehahti nyt esiin uudella voimalla. Kaikkialla synagoogissa kiisteltiin samasta asiasta; pitkään aikaan eivät temppelein esikartanot olleet olleet niin täynnä väkeä, joka tuli näkemään taistelun loppua mahdollisimman pian; vieläpä köyhemmänkin kansan seassa, työmiesten joukossa, jotka istuivat pienissä kadulle avonaisissa myymälöissään ja valmistivat kenkiä tahi muovaelivat saviastioita, puhuttiin tuosta merkillisestä uudesta opista, joka tahtoi kumota Moseksen lain, ja osoitettiin innokkaasti natsarealaisen opetuslapsia, kun joku heistä näyttäytyi kadulla, tavallisesti suuren ihmisjoukon seuraamana.

Temppeli-synagoogassa tapahtuvissa taistoissa oli Saulus tarsolainen usein läsnä, mutta ihmeellistä oli, ettei hän tuskin milloinkaan voinut ottaa siihen tehokkaampaa osaa. Usein oli hän valmiina tähtäämään kuolinviholliseensa Stefanukseen ennen mietityn murhaavan iskun, mutta kun hän katsahti noihin ihaniin, nuorekkaisiin kasvoin, joilla aina asui jokin salaperäinen loisto, hämmentyivät hänen ajatuksensa, ja sanat kuolivat huulille.

Sen sijaan valloitti hänet tulinen viha, ei ainoastaan oppiin, kuten tähän asti, vaan itse Stefanukseen. Nuo kirkkaat, lempeät silmät, joiden katseista loisti ilo ja rauha, niin tykkänään erillainen kuin Sauluksen oma, murrettu sieluntila, saattoivat liikkeeseen hänen syvät intohimonsa ja täyttivät hänen rintansa kuohuvalla katkeruudella sekä uteliaisuuden, odotuksen ja epätoivon tunteella.

Mitä omisti tämä mies, jota hän, Saulus, ei omistanut, ei voinut hankkia väsymättömällä ponnistuksellaan, loppumattomalla taistelullaan? Mitä oli se salaperäinen vanhurskauttaminen, se rauhan ja ilon lupaus, jonka hän väitti vastaanottaneensa ristiinnaulitulta natsarealaiselta?

"Mieletön haaveksija, hupsu narri", ajatteli Saulus, kun hän yhteenpuristetuin huulin ja synkin katsein kuuli Stefanuksen puhetta, "mistä sinä riemuitset, mikä on se aarre, jonka luuloittelet löytäneesi, ja jota me emme omistaisi, me, lupauksen lapset, me, jotka olemme vaeltaneet vanhurskaasti Abrahamin Jumalan edessä? Raskaana painaa elämän todellisuus meitä kaikkia, musertavana vaatii Herran Sebaotin ääni pelvolla ja vapistuksella ahkeroimaan sielujemme pelastusta, Israelin vapahdusta; vaikeat, musertavat taistelut odottavat meitä, ja sinä laulat riemulauluja ja iloitset, rohkeileva hupsu! Tomussa sinä makaisit, tuhkaa heittäisit päähäsi, jos tietäisit, mitä minä tiedän: että Israelin Jumala on ankara Jumala, ja ettei hän ennen, kun viimeinen kirjain hänen käskystään on täytetty, ole pelastava kansaansa!"

Eräänä aamuna, kun Saulus aikoi lähteä työhuoneestaan mennäkseen temppeleihin, hyökkäsi Joel

sisälle, ja hänen koko olentonsa osoitti hämmästyä ja kiihkoa.

"Koko kaupunki on kapinassa, herra!" huudahti hän. "Stefanus raastetaan kivitettäväksi... Viimeinkin hänet on todistettu syylliseksi pilkkaan ... useat todistajat ovat valalla vannoneet kuulleensa hänen pilkkaavan Mosesta ja Jumalaa ... niin että, ylistetty olkoon Jehova, tuo petollinen joukkue tulee viimeinkin rangaistuksi...!"

Saulus ei vastannut. Hänen kasvonsa kävivät vielä synkemmiksi, hän käski Joelin antamaan hänelle viitan ja riensi sitte pois palvelijansa seuraamana.

Kun hän tuli kadulle, huomasi hän kohta, että jotakin tavatonta oli tekeillä; silloin tällöin kuului kaukaa kamala, onnettomuutta ennustava kohina, joka myrskyaaltojen lailla milloin nousi, milloin laski, ja uteliaännäköisiä ihmisiä juoksi edestakaisin huutaen ja kirkuen toisilleen.

"Mihin? Tänne?... Ei, tuonne... Efraiminportille... Neuvosto on tuominnut hänet kuolemaan... Ei, mutta kansa repii hänet kuoliaaksi... Mistä on kysymys?... Eräs natsarealainenko?... Stefanus on hänen nimensä... Hän on ivannut temppeleitä ja pilkannut Moseksen lakia!... Voi häntä ... kuolema pilkkaajalle!" — kaikuivat kysymykset, vastaukset ja huudot sekaisin kansan rientäessä kaupungin pohjoiseen osaan, Efraiminportille.

Saulus riensi edelleen; tultuaan Tyropöönille näki hän vastakkaisella puolella väkijoukon, joka raivokkaasti kirkuen hyökkäsi eteenpäin. Sauluksesta tuntui, kuin vihan- ja kostonhenget puhkuen kohisisivat ilmassa ja ajaisivat joukkoa eteenpäin, joko sen tahdosta tahi tahtomatta. Hän tunsi sen joukossa useita korkean neuvoston jäseniä; hän käsitti nyt, että kaikki laillinen järjestys oli kumottu, että tuo niin kauvan ravittu ja tukahutettu katkeruus oli nyt puhjennut suuntaan, jota ei kukaan eikä mikään voinut vastustaa.

Juosten riensi hän alas laaksoon sekä sieltä vastakkaiselle puolelle ja saavutti viimein nuo aaltoilevat ihmisjoukot. Kapeilla kaduilla vierivät ne eteenpäin kirkuen, tuoppien ja tunkien toisiaan. Stefanukselta he olivat jo riistäneet viitan, hänen hameensa oli rikkirevitty, ja jalat, joihin hän kiireessä ei ollut ehtinyt kiinnittää kenkiään, vuotivat verta tuon tulisen juoksun tähden. Mutta hänen käytöksensä oli täysin rauhallinen, ja hänen kasvoillaan lepäsi syvä, miltei onnellisuuden rauha. Sillä hänen kuoleman tiedosta liikutetusta hengestään virtasi myötäensä salainen voima sädehtien siitä muistosta, joka lepäsi tämän tien ylitse: muisto hänestä, joka kerran kulki sitä nääntyen ristin taakan alle.

Kun pyövelit ja heidän uhrinsa olivat tulleet Efraimin portin ulkopuolelle, seisautuivat he, liike yhteensullotussa väkijoukossa lakkasi, ja hurjaa kirkunaa seurasi muutaman sekunnin syvä hiljaisuus.

Samassa kääntyi kaksi hurjannäköistä miestä Saulukseen, joka vähitellen oli tunkeutunut katsojien ensi riviin, heittivät vaatteensa hänen jalkoihinsa ja huusivat:

"Saulus, sinä, joka kiivaitet lain ja taistelet Israelin Jumalan puolesta, huomaa, miten me puolustamme hänen pyhää asiaansa, miten me hävitämme saatanan aseesi!"

Sitte he kääntyivät kohotetuina käsin Stefanukseen — ja nyt vingahti ilman läpi kaksi kiveä, jotka tähdättiin hänen päähänsä.

Näin antoivat merkin nuo kaksi todistajaa, joiden velvollisuus oli alkaa kivien heittäminen. Vimmatu ulvonta katkaisi hiljaisuuden, ensimmäistä kiveä seurasi salamannopeudella toinen sekä kolmas, ja jonkun sekunnin kuluttua ratisi kivisade Stefanuksen ympärillä.

Ensimmäisen kiven tapaamana vaipui hän polvillensa maahan, ja kohta vuoti verta useammasta syvästä haavasta. Mutta hän ei näyttänyt edes tuntevan sitä kipua, jonka nuo rikkirevityt hermot ja lihakset varmaan vaikuttivat. Hänen huuliltaan liiteli useamman kerran kuiskauksena sanat: "Herra Jeesus, ota minun henkeni!" ja koko hänen kasvonsa olivat ikäänkuin kirkastetut, läpikuultavat, niin että hänen sisäinen, henkinen elämänsä näytti kuolinhetkellä leimahtavan hehkuvalla voimalla.

Kivittäminen ja ulvonta taukosi hetkeksi, ikäänkuin tarvitseisi murhaajain vetää henkeä. Toisiin vaikutti tämä kuolonkamppailu, joka enemmän näytti salaiselta uuden, korkeamman elämän kehitykseltä, kuin viimeiseltä nukahdukselta, valtavammin kuin kaikki käännytyspuheet, ja tietämätön, salainen toivo aukaisi jo heidän sydämensä uudelle opille. Toiset taas kyllästyttivät kiihoitettuja himojansa noiden vertavuotavien haavojen näkemisellä ja nielivät halulla kuolevan jokaisen liikkeen, vainutakseen niissä katumuksen tahi tuskan ilmeitä; muutamat alkoivat viimein tuntea myötätuntoisuutta ja mielipahaa tuosta väkivallan työstä.

Stefanus lepäsi edelleen polvillaan kädet kohotettuina taivasta kohti, ja hänen kasvonsa loistivat yhä enemmän kirkastetusta valosta. Nyt päästivät lähinnä seisovat jälleen hurjan kiljunnan, joka yhä eneni kansan läpi kulkiessaan. Kivi toisensa perästä tuli suhisten joka taholta, ja raivoisat huudot: "Alas

höpäisijä, kuolema pilkkaajalle!" kaikkiivat hälisevän temmellyksen yli. Stefanus horjui; hänen silmänsä säilyttivät vielä saman yliluonnollisen loiston; mutta hänen kalpeat kasvonsa alkoivat vääntyä kouristuksista, ja veri vuoti virtoina avonaisista haavoista. Hänen rikkirevittyyn lihaansa tunki teräviä kiviä, hänen toisen kätensä musersi kauhea isku, ja se vaipui alas levittäen verisateen lähinnä seisovien päälle; viimeisellä ponnistuksella huudahti hän korisevassa hengenvedossa: "Herra, älä lue heille tätä syntiä!" ja vaipui sitte kuolleen maahan.

Yhä edelleen satoi kiviä häneen, mutta kun ei mitään ääntä kuulunut, kun ei yhtään liikettä huomattu tuosta verisestä, kohta muodottomasta lihakasasta, joka äsken niin ihanasti oli sädehtinyt hengen jaloa elämää, lakkasi vähitellen kivien heittäminen, kostonhuudot taukosivat, ja äsken hurjaa melua seurasi tukahuttava hiljaisuus.

Saulus oli katsellut tuota kamalaa näkyä käsivarret ristissä ja kulmat synkästi rypyssä. Ei mitään liikutusta näkynyt hänen kasvoillaan, mutta värähdykset hänen huuliensa ympärillä näyttivät, että hän sisässään taisteli kovaa taistelua.

Kun Stefanus verisenä ja runneltuna syöksyi maahan, kulki hänen ruumiinsa läpi väristys, ja hän asetti käden silmilleen. "Kauheata", mutisi hän, "Israelin Jumala, sinun kostosi on hirmuinen!"

Mutta hän voitti pian tunteensa; tulisella liikkeellä nosti hän päätään, oikaisihe ja katsoi ympärilleen ikäänkuin näyttääkseen, että hän kokonaan oli voittanut tuon hetken heikkouden.

Silloin hän kuuli siinä hiljaisuudessa, joka seurasi Stefanuksen kuolemaa, erään äänen takanaan sanovan: "Hänen verensä on tuleva meidän päallemme, niinkuin *tuon toisenkin*", a useita muita ääniä, jotka yhtyivät siihen: "Niin, niin, sillä hän oli epäilemättä syytön".

Saulus kääntyi kiivaasti ympäri. Kaikki hellät tunteet, joita hän äsken oli kokenut, katosivat salaman tavoin, ja vihan sekä koston henget saivat hänessä taas vallan.

Hänen terävä katseensa tarkasti lähinnä olevia; useimpien kasvoilla hän näki ilmeen, joka todisti, että mieliala Stefanusta kohtaan alkoi nyt, kun murha oli tehty, muuttua vihasta myötätuntoisuudeksi.

"Noita kurjia raukkoja", ajatteli Saulus pilkallisesti, "jotka kulkevat tuulen mukaan! Mutta odottakaa, viheliäiset raukat, toinen tuuli on heti puhaltava teihin!..."

"Israelilaiset!" huusi hän kääntyen kansaan ja voimakkaalla äänellään karkoittaen heikkouden, joka oli vallannut katsojat — "Herra Sebaot on sallinut tämän miehen kuoleman, koska hän sen kautta tahtoi antaa aseensa käteenne ja voimaa sydämeenne taistelemaan hänen pyhän asiansa puolesta. Tämä pilkkaaja on saanut rangaistuksen rikoksensa mukaan, ja vaarallinen Jehovan kansan vastustaja on hänessä poistettu. Mutta natsarealaisen puolue ei ole silti juurinensa hävitetty, eikä hänen kylvämänsä rikkaruoho pois kitketty. Ja tämän täytyy meidän tehdä, vaikka se tapahtuisi vielä enemmällä verenvuodatuksella. Seuratkaa minua! Hävittäkäämme perinjuurin tuo jumalaton joukko, joka suosii laittomuutta, häpäisee Jehovaa, pilkkaa lupausta odotetun Messiaan kirkkaudesta; joka hävittää sukulaisuuden ja kehoittaa lapsia hylkäämään isän ja äidin tuon ristiinnaulitun tähden! Ja rukoilkaamme Herraa Sebaotia, että niinkuin hän on musertanut pilkkaaja Stefanuksen, hän on myös tekävä jokaiselle, joka häpäisee hänen pyhää nimeänsä!"

Hän kohotti molemmat kätensä kukistavalla liikunnolla, hänen sointuva äänensä vapisi valtavista sisällisistä tunteista, ja hänen tummat silmänsä heittivät leimuavia katseita väkijoukkoon, joka viehättyneenä hänen voimakkaasta ja innostuttavasta esiintymisestään yhä enemmän kietoutui hänen innostuksensa pyörteeseen ja äänekkäillä suostumushuudoilla tunkeutui hänen ympärilleen.

"Niin, niin, hän on oikeassa. Eläköön Saulus, eläköön! Me seuraamme sinua! Kuolema natsarealaiselle! Hukka periköön pettäjät, kuolema pilkkaajille!" kaikui joka taholta, samalla kun nyrkkejä kohoutui vihasta vääntyneiden kasvojen yli. Neuvosherrat, jotka, kun murha viimeinkin oli suoritettu, kyllä tarvitsivat Sauluksen hehkuvan puheen yllytystä pysyäkseen samassa kiihoittuneessa mielentilassa, yhdistyivät kansaan, kiristelivät hampaitaan raivosta ja purkasivat rajuja kostonhuutoja. Stefanuksen silvottu, verinen ruumis oli unhoitettu; kaikki käänsivät hänelle selkensä seuratakseen Saulusta ja hurjistuneita pappeja uusiin väkivaltaisuuksiin....

Sinä ja useina seuraavina päivinä toimitti Saulus ylimmäisten pappein ja neuvosherrain valtuutettuna, jotka ilolla tervehtivät häntä pelastajana uhkaavasta vaarasta, ja kiihoittuneen kansanjoukon seuraamana ankaran vainon natsarealaisen puoluetta kohtaan.

Ensin hän teki puhdasta temppelissä ja synagoogissa. Missä hän vain kohtasi jonkun, joka vähänkään rikkoi uuden opin saarnaamisen ankaraa kieltoa vastaan, se otettiin kiinni ja pantiin armotta vankeuteen. Mutta ei ainoastaan ne, jotka julkisesti uhmallivat lain käskyjä vastaan, tulleet hänen väkivaltaisuutensa esineiksi. Vakoojillaan urkki hän tiedon, missä uuden opin harjoittajat olivat

piiloutuneina, tunki taloihin, rikkoi kotirauhan, otatti kiinni ei ainoastaan miehiä, vaan vaimoja ja lapsiakin, kuulustelutti heitä ja panetti vankeuteen tahi antoi kansan kivittää uppinkaiset pilkkaajina.

Äänetön kauhu oli vallannut tuon pienen seurakunnan. Rohkeain ja järkevain onnistui pysyä syrjässä vainon raivotessa, ja pakenivat sitte Jerusalemista, piiloittuivat vuorenuoliin kaupungin ulkopuolelle taikka etsivät uskonveljiä kaukaisemmissa osissa maata. Toiset, jotka olivat vähemmin rohkeita, antautuivat heti armoille, heidän täytyi vaihtaa nuo ihanat rakkaudenateriat, joihin he olivat kokoontuneet onnesta tykkivillä sydämillä, vankilan synkkään yksinäisyyteen. Koko natsarealaisen puoluelaisten joukko oli muutamassa päivässä poispyyhkäisty ikäänkuin aavikkotuulen lakaisemana. Salomonin pylvästössä, jonne opetuslapset niin usein kokosivat innostuneita kuulijoita, ei heitä enää näkynyt; turhaan odottivat myymälöissään istuvat työmiehet nähdäkseen Pietarin tahi Jhanneksen kulkevan kadulla, ja pienet juutalaislapset, joita natsarealaiset niin usein puhuttelivat, eivät enää kertoneet kotonaan isilleen ja äideilleen, että he olivat kuulleet kummallisen ihanan kertomuksen jostakin, jota eivät tunteneet, mutta joka kuitenkin oli rakastanut heitä enemmän kuin isä, äiti ja sisarukset, niin paljon, että hän oli kuollut heidän edestään...

Mutta kun Saulus yhä enemmän kiihoittuneen intohimonsa pakoittamana, joka ryösti häneltä yön levon ja päivän rauhan, luuli perinpohjin häätäneensä kaikki natsarealaiset Jerusalemista, johtui hänen mieleensä levittää vainoomis-toimintaansa myöskin muille tahoille. *Koko* tuo Jehovan kirooma lahko oli juurineen hävitettävä, ei enemmän eikä vähemmän; jokainen tuon rikkaruohon korsi oli pois kitkettävä, missä ikänä se olikaan juurtunut! Sitä vaati Herra Sebaot — ei mitään puolinaista, mitään sovittelua, vaan *kaikki*. Lain *jokainen* kirjain oli täytettävä, niinhän kuului käsky. Ei yhtään kiertelemistä, ei yhtään myönnytystä, ei mitään väsymystä, mitään valitusta, vaikkakin tuo raskas taakka painoi häntä maahan asti. Mitä se auttoi, että hän, Saulus, oli pyhittänyt elämänsä palavan levottomuuden tuskalle? Mitä välittää Herra Sebaot, korkea, hirmuinen Jumala, noista öitten pitkistä hetkistä, joina Saulus valvoen, vaan kuitenkin käärittynä unien pilviin, on kerta toisensa perästä näkevinään Stefanuksen verisen haamun häämöittävän, katsoen häntä kummallisella, puoleksi surullisella, puoleksi rakkaudesta rikkaalla hymyllä... Mitä merkitystä tuo kaikkivaltias panee halvan palvelijansa tuskalle — tuolle kurjalle epäilykselle, joka toisinaan ikäänkuin halvauksena tarttuu häneen juuri silloin, kun hän on tarttumaisillaan uhriinsa ja sivaltamaisillaan?...

Ei, sillä ei ole mitään arvoa, ei rahtuakaan! Saulus on omistanut elämänsä Herra Sebaotille — hän on luvannut raivata tien vapaaksi luvatululle ja pian tulevalle Messiaalle — ja vaikkakin hän uhraisi elämänsä, on tämä lupaus pidettävä!

Vähän epäiltyään, mihin hän ensin kääntyisi, sillä hän tiesi tuon uuden opin levinneen useihin kaupunkeihin ja maanpaikkoihin, päätti hän viimein matkustaa Damaskoon, joka yleisen luulon mukaan oli vaarallisimpia natsarealaisten käännytyskiihkon pesäpaikkoja.

Aika olikin varsin sopiva tähän matkaan. Damasko kuului näet tähän aikaan kuningas Areteen, Petran emiirin, valtaan, ja kun tämä sekä ylimmäinen pappi olivat ystäviä, helpoitti se suuresti Sauluksen yritystä.

Hän teki siis matkasuunnitelman laskien tarkasti, kuinka paljon aikaa, väkeä ja rahaa hän tarvitsi päästäkseen suotuisaan tulokseen. Sitte meni hän ylimmäisen papin luokse saadakseen tämän hyväksymisen ja suostumuksen.

Ylimmäinen pappi Teofilus, joka pääsiäisjuhlan aikana oli nimitetty hänelle uskottuun virkaansa, oli, kuten hänen veljensä Jonatankin — Stefanuksen tuomari — ja isänsä Hannas, sadukeusten lahkoa ja siis oikeastansa Sauluksen, tuon innokkaan fariseuksen ja Gamalielin oppilaan vastustaja. Mutta yhteinen viha natsarealaisiin, joka viime aikoina oli tykkänään vieroittanut Sauluksen Gamalielistä, pakoitti nuo molemmat vihamiehet yhteen ja saattoi heidät unhoittamaan entiset riitansa. Teofilus vastaanotti Sauluksen kohteliaalla alentavaisuudella, ja kun hän kuunteli tuon nuoren kiivastelijan ehdoitusta ja näki sen tulen, joka hehkui hänen silmissään, silloin riemuitsi tuo pelkuri sadukeus ja onnitteli itseään sekä korkeaa neuvostoa, että ilman omaa alkuunpanoa, joka aina saattoi vaaraan joutua kansan epäsuosioon, voi tähdätä kuoloniskun vihattuun natsarealaiseen lahkoon...

Seuraavana päivänä esitettiin Sauluksen ehdoitus korkealle neuvostolle. Tämä herätti ensin kovaa vastustusta. Kiivas ottelu tapahtui sadukeusten ja fariseusten kesken, joista jälkimäiset katsoivat kylläksi julmuuksia harjoitetun, kyllin verta vuodatetun. Mutta sadukeukset, joihin kuului mahtavimmat Israelin pappissuvuista, eivät myöntyneet; he huomauttivat jäykällä itsepintaisuudella kaikista suosiollisista asianhaaroista: nuoren Sauluksen utteruuden ja innon, joita ei voitu rahalla ostaa, ystävyuden suhteen kuningas Artekseen j.n.e., kunnes korkea neuvosto viimein myöntyi ja ehdoitus hyväksyttiin.

Saulus varustettiin siis korkean neuvoston lähettilääksi. Hänelle annettiin tarpeellinen apujoukko ja rahasumma sekä valtuutettiin jokapaikassa, synagoogissa, kaduilla tahi yksityisissä asunnoissa,

vangitsemaan kielletyn natsarealaisen harhaopin harjoittajat sekä tuomaan ne sidottuina Jerusalemiin.

Kuumeentapaisen voitonriemun valloittamana, joka hetkeksi lievensi levottomuutta hänen mielessään, kiiruhti Saulus kotiin ryhtyäkseen välittömästi matkan valmisteluun.

Väsymätön toiminnanhalu täytti hänen; hän suunnitteli päivien matkat, päätti jo edeltäpäin, missä oli pysähdyttävä, valvoi kaikkia järjestelyjä, osti itse hevosia ja muuleja, nuoria, voimakkaita eläimiä, jotka pikaisimmin voisivat taivaltaa matkan, ja valitsi seuralaisensa, joihin, paitsi hänen palvelijaansa Joelia, kuului leviittoja ja oikeudenpalvelijoita sekä muutamia maaherran antamia roomalaisia sotamiehiä. Hän näytti kammoksuvan lepoa ja rauhaa tällä ajalla. Ei hän edes öillä ollut levossa; silloin otettiin vanhat pergamenttikääröt esiin, ja kirjoitusten lainkäskyistä ja säännöistä etsi hän tuskallisella innolla menetystavalleen oikeudenmukaista vahvistusta, jota hänen kapinallinen sydämensä kieltäytyi antamasta. Hän kirosi tuota heikkoutta, hän vietti tuntikausia rukouksessa, että Jehova ottaisi sen pois ja tekisi hänen sydämensä yhtä vapaaksi epäilyksestä kuin hänen tahtonsa oli, ja mennessään aamusilla pihalta vettä noutamaan näkivät Joelin uteliaat katseet tuon pienen akkunon ristikon läpi Sauluksen haamun vaeltavan edestakaisin, valaistuna omituisella harmaankeltaisella valolla, jonka vaikuttivat aamuhämärä ja tuo pieni palava lamppu...

Oli sen päivän edellinen ilta, joksi Saulus oli päättänyt Damaskon matkansa. Väsyneenä sielun ja ruumiin puolesta, mutta voimatta etsiä lepoa, lähti hän kaupungin ulkopuolelle, saadakseen luonnon yksinäisyydessä ja sen levon ympäröimänä, minkä ilta tuotti tienoolle, rauhaa sielulle ja kootakseen voimia siihen vaikeaan tehtävään, joka odotti häntä.

Hän oli kulkenut läntisestä kaupunginportista. Pohjoisessa ja etelässä kohtasivat hänen katseitaan korkeat vuoret, jotka kallistuivat Hinnomin ahtaaseen ja syvään rotkoon päin, mikä kaakossa rajoitti Jerusalemiä. Edessään näki hän kiemurtelevan tien, joka Jerusalemita vei länteen päin merenrannalla olevaan Jaffan kaupunkiin. Tätä tietä käyttivät uutterasti matkustajat; muukalaiset, jotka olivat nousseet maihin Jaffassa, kauppiat, jotka tavaroilla kuormitettuihin muuleineen matkustivat Jerusalemiin myymään ja vaihtamaan tavaroitaan.

Aurinko oli laskeumaisillaan; tuon tuostakin kohtasi Saulus kulkijoita, jotka kiireesti riensivät kaupunkiin ennen yön tuloa.

Miettivänä, pää kumarassa kulki hän tietä eteenpäin. Illan vienossa hämärässä kuvastui elävästi hänen tummakiharainen päänsä voimakkaine henkevine piirteineen, joilla tällä hetkellä lepäsi ikäänkuin synkkien ajatusten varjo.

Sillä jokaisena minuuttina tunsu Saulus velvollisuudekseen ottamansa toimen käyvän yhä raskaammaksi, että hän epäili, oliko hänellä todella voimia sitä menestyksellä täyttämään. Hänen voimallisen ja kyvykkään luonteensa perustuksena oli syvä tunteellisuus, joka oli tuottanut hänelle sanomattomia kärsimyksiä näinä vainon ja verenvuodatuksen aikoina. Monasti olivat hänen voimansa horjuneet noissa kuulusteluissa, noissa kivittämisissä ja raipparangaistuksissa, monasti oli hän kuiskaissut itsekseen: "ei, ei nyt enempää, älä, Israelin Jumala, enää vaadi toisia uhreja palvelijaltasi!" Mutta silloin hän oli tuntenut Herran Sebaotin käskyn ikäänkuin kalvaavana tulena, jossa hänen heikko sydämensä karastui uuteen voimaan...

Nyt vaivasi häntä taas tuollainen arkuuden puuska. Luonnon tyyni rauha herätti eloon kaikki hänen hellemmät tunteensa; hän ei voinut, vaikka toivoi, kiihoittaa itseään vihaan ja katkeruuteen. Tuntui ikäänkuin illan vieno tyyneys olisi tuonut hänelle tervehdyksen rauhasta ja rakkaudesta, tervehdyksen, jota hän ei ymmärtänyt, vaan tunsu heräävällä aavistuksella...

Äkkiä nousi hänessä kesken levottomia mietteitään aivan uusi, tuntematon ajatus...

"Jos heillä on oikein ja sinulla väärin? Jos heidän halveksitussa opissaan on kätkeytyä jokin kallis salaisuus, jota et ole edes viitsinyt tutkia, ja joka salaperäisellä tavalla on yhteydessä tuon suuren lupauksen kanssa eikä kumoa sitä..."

Salaman tavoin valaisi tämä ajatus hetkeksi suuren, laajan näköalan hänelle. Hän tunsu ahtautta, rajoitettua ja tukahuttavaa siinä opissa, jonka puolesta hän oli kamppailut niin katkeria taisteluja. Hänen henkensä tuntui kasvavan ja lyövän siivillään noita taiteellisesti liitettyjä ristikkoja, joita oppi, ylpeys ja isiltä perityt mielipiteet olivat pystyttäneet hänen ympärilleen.

Mutta hän ei voinut suvaita tuota uutta valoa. Hämmästyneenä ja lumoutuneena ummisti hän silmänsä, heittäytyäkseen jälleen suonenvedon-tapaisella innolla entiseen ajatukseensa.

Hän ei tietänyt, miten kauvas hän oli kulkenut tietä pitkin. Jerusalemin kunnat ja vuoret hehkuivat ilta-aurion loistossa, lämmin, punainen valo levisi koko paikkakunnan yli, maiseman kaarevat viivat esiintyivät terävinä vienon lempeässä valossa, varjot yhä pitenivät, ja suloinen viileys levisi äkkiä

pimenevässä ilmassa.

Saulus seisahtui hetkeksi, nosti päätään ja katsoi ympärilleen.

Tällöin hän havaitsi miehen, joka hitaasti kävi häntä vastaan toisella puolella tietä. Se oli hoikka, vähän kumara haamu; haaveksivissa, lempeissä silmissään, jotka aatoksissaan tuijottivat eteenpäin, oli ikäänkuin unhun ilme, ja hänen haulillaan lepäsi samalla kertaa sekä alakuloinen että valoisa hymy. Hän ei näyttänyt huomaavan Saulusta, vaan kulki edelleen ajatuksiin vaipuneena; pari kertaa aukenivat hänen huulensa kuiskatakseen muutamia äänettämiä sanoja.

Saulus tunsu heti hänet; se oli Johannes, yksi niistä opetuslapsista, joita neuvosto useita kertoja oli pannut vankeuteen rangaistukseksi heidän tottelemattomuudestaan.

Kiireisin askelin ja rypistetyin otsin meni Saulus tien poikki Johanneksen luo ja huudahti kohottaen kättään:

"Miten uskallat näyttäytyä Jerusalemissa, kun tiedät, mihin kaikki Jehovan kiroomat natsarealaisen opetuslapset ovat tuomitut? Etkö tiedä, että minulla on valta, ja että sinä olet kurja tomuhiukkanen, jonka minä voin sekä tahdon musertaa?"

Johannes hymyili niin suurella katkeruudella, kuin hänen lempeät kasvonsa ja silmänsä myönsivät.

"Ei sinulla olisi mitään valtaa minua vastaan, jos ei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä", kuiskasi hän hitaasti ja haaveksien, kuten silloin, kun kerrotaan toisen sanoja.

Sauluksen silmät leimusivat, ja hän teki nostetulla kädellään uhkaavan liikkeen, ikäänkuin hän olisi mielinyt lyödä Johannesta.

"Israelin Jumalan kautta, minulle on *annettu* se voima! Niin totisesti kuin hän elää, tulet sinäkin tuomittavaksi pilkkaajana ja kansanvillitsijänä!"

"Niin", vastasi Johannes rauhallisesti, "totta puhut, sinulla on valta minun ruumiiseeni, siihen tomumajaan, jossa asun. Mutta", jatkoi hän ja kohotti katseensa avaruuteen, "minun henkeni on vapaa, sille et sinä mitään voi. Sillä *hän* on tehnyt meidät vapaiksi ... kahleissa nääntyneinä, joka taholta ahdistettuina ... vapaita olemme kuitenkin yhdellä sanalla ... yhdellä ainoalla ... yhdellä käskyllä ... yhdellä ainoalla..."

"Ja tuo sana ... tuo käsky?" kuiskasi Saulus antaen kohotetun kätensä vaipua.

Tuo innostuksen ilme sammui Johanneksen kasvoilta, ja hänen silmissään loisti sama haaveksiva katse kuin äsken.

"Rakkaus", vastasi hän matalalla, uneksivalla äänellä, ikäänkuin katsoisi hän kaukaista näkyä, "uuden käskyn minä annan teille, että te rakastatte toinen toistanne ... niin opetti hän meitä..."

Saulus ei voinut vastata. Hänen silmänsä seurasivat Johanneksen haaveksivaa silmäystä; hänestä tuntui ihme tapahtuvan tällä hetkellä! Eikö se ollut Johannes, joka puhui, eikö hän seisonut hänen edessään? Eikä se ollut kuitenkaan ainoastaan hän. Joku tahi jotakin leijaili hänen ympärillään tahi vieressään ... jokin, joka haamoitti hänen uneksivista silmistään, joka ympäröi koko hänen olentoaan, ikäänkuin jäljelle jäänyt varjo tahi sammuvan äänen kaiku, ja joka aina, kun hän puhui tuolla yksitoikkoisella, kuiskaavalla äänellä, äkkiä loihti esiin ikäänkuin kirkkaan hohteen hänen ympärilleen.

"Sinä näit hänet ... sinä tunsit hänet?" kuiskasi viimein Saulus miltei arasti.

"Minä olin se opetuslapsi, jota Jeesus rakasti", vastasi Johannes harvaan, "minä lepäsin hänen rinnallaan iltaa ennen hänen kuolemaansa ja vastaanotin hänen viimeiset rakkautensa... Mutta sinäkin, veljeni, olet kerran maistava hänen rakkautensa suloisuutta..."

"Minäkö!" huudahti Saulus väkivallalla riistäen itsensä tuosta suloisesta lumouksesta, joka oli hänet kietomaisillaan. "Etkö siis tiedä, kuka minä olen, etkö tiedä, että olen Saulus, fariseus, juutalaisuuden puolustaja, natsarealaisen vainooja, ijäti koko lahkonne verivihollinen..."

Johannes hymyili — syvää, hiljaista hymyilyä.

"Sinä vihaat, sinä vainoot häntä, Saulus, sinä tahdot juurinensa hävittää hänen oppinsa, ja kuitenkin sinä jo rakastat häntä, rakastat häntä siinä kaipuussa, jota et voi kuolettaa..."

Saulus säpsähti, ikäänkuin Johannes olisi lyönyt häntä kasvoihin. Epäselvä närkästyksen huuto tunkeutui hänen huuliltaan, hän astui askeleen Johannesta kohti ja kohotti kättään ikäänkuin vangitakseen hänet, mutta samalla hetkellä laskeusi hänen kätensä alas, ja hänen katseensa vaipui

maahan, ikäänkuin hän ei olisi voinut katsoa noihin lempeästi tutkiviin, lemmeikkäisiin silmiin.

"Hyvästi, veljeni", sanoi Johannes ja ojensi siunaten kättään Saulusta kohti, "Jumalan rauha ja rakkaus olkoot kanssasi!"

Sitte hän kääntyi ympäri sekä jatkoi matkaansa, ja muutaman silmänräpäyksen kuluttua oli hänen haamunsa kadonnut pimeään.

Saulus seisoj liikkumatonna ja katsoi Johanneksen jälkeen, mutta kun ei hän enää nähnyt häntä, palasi hän kiirein askelin ja kumarassa päin takaisin Jerusalemiin.

Koko hänen sisunsa oli ankarasti kuohuksissa. Kohtaus Johanneksen kanssa näytti hänestä oudolta ja ihmeellisen kehoittavalta; tuo vaalea hahmo, käärittynä illan hämärään ja kirkastettuna tähtien loistolla, nuo samalla sekä yksinkertaiset että mahtavat sanat, jotka Johannes lausui, tuo käsittämätön, unelmantapainen, mikä leijaili hänen ympärillään, kaikki oli rajusti vallannut Sauluksen. Ja jokaisena sekuntina esiintyi tämä näky yhä selvemmin, ja määrättyt sanat kaikuivat kuin kaukaiset vienot sävelet: "Uuden käskyn minä annan teille..." "Se opetuslapsi, joka lepäsi Jeesuksen rinnalla ..."

Väristys kulki hänen ruumiinsa läpi; tämä välillinen läheisyys Jeesus natsarealaisen kanssa, jolle hän oli vannonut leppymätöntä vihaa, täytti hänet tulisella mielenliikutuksella.

Samalla kertaa tunsi hän sanomatonta ikävöimistä johonkin, joka voisi rauhoittaa hänen levottomuuttaan. Väsyneellä eljeellä laski hän kätensä otsalleen, seisahtui ja katsoi ympärilleen. Miten yksinäisenä hän kulki täällä, miten pimeä oli yö, miten rajaton avaruus, miten tuo laaja lakeus, jossa jokainen ääni hävisi hiljaisuuden syvyyteen, miten vuoret ja kukkulat ikäänkuin nielivät ja mitättömäksi tekivät hänen ajatuksensa! Kaikki oli niin suurta, niin laajaa, niin kaukana. Taivaalla loisti Herran Sebaotin nimi, olihan äärettömyys, joka painosti yksinäistä vaeltajaa, tuulahdus hänen hengestään; myöskin yön pyhä hiljaisuus näytti kuiskaavan Jumalasta, mutta kaikki oli niin korkeaa, niin suurta, että sydän sitä turhaan tavoitteli.

Taipuisuus ja hellyys Sauluksen luonteessa, joita hän oli viime aikoina niin väkivaltaisesti sortanut, kostivat nyt siten, että täyttivät hänen sydämensä synkkämielisyydellä, joka tällä hetkellä anasti häneltä kaiken toimintakyvyn.

"Huomenna taistelu ja ottelu", kuiskasi hän väsyneesti, "mutta ennen sitä hetken lepo, hetkisen rakkautta..."

Hän riensi sukkelammin eteenpäin ja oli puolen tunnin kuluttua Jerusalemin muurien sisäpuolella. Jaffaportin vieressä asui Sauluksen sisar pienen poikansa kanssa, joita hän oli luvannut käydä hyvästi heittämässä ennen matkaansa. Hänen sisarensa oli leski. Viime aikoina eivät nuo molemmat sisarukset olleet nähneet toisiaan niin usein kuin ennen, ja kun he kohtasivat, sattui aina jotakin — joku sana tahi viittaus —, joka häiritsi sitä hellää suhdetta, mikä ennen oli ollut heidän välillään. Sauluksen natsarealaisten vainoominen tuotti Mirjamille syvän surun, ja kun hän nuhteli veljeään siitä, suuttui tämä puolestaan ja vastasi hänelle suuttuneena. Mirjam lopetti sitte vähitellen moitteensa, mutta muuttui sen sijaan kaihtivaksi ja kummalliseksi, ja Saulus näki usein kyyneleitä hänen silmissään, kun hän katsoi veljeään.

Saulus ei ymmärtänyt häntä, eikä hän koettanut vaivatakkaan itseään käsittääkseen häntä. Hän rakasti sisartaan lämpimästi, mutta niinkuin juutalainen mies rakastaa naista, nimittäin, kuten rakastetaan lasta, heikkoa astiaa, joka piiloittaa hellemmät, tyyneemmät tunteet, mutta joka särkyisi, jos ainoakaan hänen syvällisistä, miettivistä ajatuksistaan heitettäisiin sinne.

Mutta tällöin hän juuri kaipasi hellyyttä ja lempeyttä; mietiskelyn tahtoi hän työntää pois luotaan, hän tahtoi istua Mirjamin vieressä, kuunnella hänen ääntään — sillä vaikka se oli nuhteleva, oli siinä kuitenkin rakkauden vieno sointu — ja muutaman silmänräpäyksen levätä ... levätä...

Sillä välin oli Mirjamin asuma talo tullut Sauluksen näkyviin. Kuu oli vastikään noussut, ja sen säteet valaisivat kattoa, jossa molemmat sisarukset olivat viettäneet niin monta ystävällistä hetkeä keskenään. Tämän rakkaan asunnon näkeminen tuotti hänelle haikeamielisen erotuksen tunteen, jota hän ei ymmärtänyt, ja äkillinen halu nähdä Mirjamia pakoitti hänet melkein juoksemaan viimeiset askeleet.

Hän kiiruhti ulkoportaita myöten katolle, jossa Mirjani istui kätet ristissä polvien ympärillä katse kohotettuna korkeuteen.

Kun hän huomasi Sauluksen, nousi hän ylös ja meni häntä vastaan. Mirjamin vartalo oli pitkä ja hoikka sekä kokonaan verhottu valkeaan vaippaan. Hänen mustien, kiharain hiustensa ympäri oli huivi sidottu, ja hänen silmänsä, yhtä henkevät kuin veljensä, loistivat suruisina ja kyyneleisinä kuutamossa.

"Rauha sinulle veli", sanoi hän ja ojensi hänelle kätensä, "olen odottanut sinua kauvan ... kauvan..."

Saulus syleili ja suuteli häntä useita kertoja, mutta sisar irroitti itsensä hiljaa hänestä ja vältti hänen hyväilyjään hitaasti sivellen kädellään hänen otsaansa.

"Istu, veljeni", sanoi hän hellällä hymyllä ja kummallisella pidätetyllä äänellä, "minulla on sinulle jotakin puhuttavaa ... jotakin, joka ehkä ... olkaamme täällä ylhäällä, eikö niin...? Yö on niin tyyni ja ihana ... tuolla alhaalla lampun valossa ajatukseni sekaantuvat ja sanat tukehtuvat ... mutta täällä ylhäällä ... täällä tulevat ajatukset niin selviksi, selviksi kuin tunteet täällä sisällä..."

Hän painoi samalla hymyllä kättään rintaansa vasten ja asetti esille tyynyn, jolle hän pakoitti Sauluksen maata. Itse hän istui hänen viereensä, ja nojaten kyynärpäitään nostettuihin polviinsa katsoi hän veljensä kasvoihin.

Saulus kuunteli Mirjamin sanoja ja seurasi hänen liikkeitään vaitonaisena. Kun sisarensa ensin vetäysi pois hänestä, olivat hänen tunteensa jäähtyneet, ja synkkä tyytymättömyys seurasi sitä odotusta, jota hän äsken tunsu. Yhteenvedetyin kulmin koetti hän hämärässä tutkia hänen kasvojensa ilmeitä. Mutta hän ei näyttänyt alakuloiselta eikä surulliselta, niinkuin usein viime aikoina, päinvastoin hän hymyili hiljaa ja vienosti, joka muistutti hänelle jotakin toista hymyä, ja joka saattoi hänen sydämeensä kärsimättömän tuskallisen pistoksen...

"No niin", sanoi Saulus viimein, kun Mirjam puhumisen sijaan painoi äkkiä päätään ja kätki kasvot käsiinsä. "Mitä sinulla oli sanottavaa?"

Saulus otti hänen päänsä käsiinsä ja pakoitti hänet väkinoisella liikkeellä katsomaan ylös. Mirjamin silmät olivat kyöneleissä, ja hänen huulensa vapisivat.

"Oi, Saulus", kuiskasi hän arasti, "on niin vaikea puhua, vaikea antaa ajatuksilleen muotoa, yksinkertainen, oppimaton nainen ei voi lausua ajatuksiaan kuin sinä... Sydämeni on ylen täysi, monta ihanaa ajatusta ja kuvaa kulkee päässäni... Oi, jos voisin näyttää ne sinulle puhumatta ... sanat ovat minulle esteenä ... en voi sanoa, mitä tahdon ... se on ylen ihanaa ... ylen suurta..."

"Mirjam!"

Saulus tempasi hänen toisen kalvoimensa, puristi sitä, kumartui eteenpäin ja katsoi ankarasti ja tutkivasti hänen silmiinsä.

"Ei, Saulus, ei", kuiskasi Mirjam vielä arempana, "et saa suuttua ... minä en voinut muuta ... vaikkapa uhraisin sinun lempesi..."

Viimeiset sanat tukehtuivat vapisevaan huokaukseen, ja hän kätki uudelleen kasvot käsiinsä.

Saulus veti kiivaasti pois hänen kätensä. Aavistus jostakin hirveästä kiiti hänen sydämensä läpi; hän ei voinut ajatella, mitä se oli, sillä hänen terävää älyänsä sumentu se mielenliikutus, jonka uhriksi hän oli joutunut, mutta selittämättömästä epätoivosta, joka oli tukahuttamaisillaan hänet, tunsu hän kauhean iskun suunnattavan häneen...

"Mitä tarkoitat?" huudahti hän samalla tuimasti ja liikutettuna, "mitä tarkoitat sanoessasi 'en voinut muuta?' Mitä se on, mistä puhut...?"

Tällöin otti Mirjam hänen toisen kätensä, painoi sitä ikäänkuin rukoillen rintaansa ja kuiskasi tuskin kuultavasti:

"Veljeni, minut on kastanut Johannes, Jeesus natsarealaisen opetuslapsi..."

Sauluksen silmistä välkähti salama. Hän työnsi pois siskonsa kädet ja syöksyi ylös. Jos Mirjam olisi työntänyt keihään hänen rintaansa sen sijaan, kun hän lausui nämät hiljaiset rukoilevat sanat, olisi Saulus tuntenut vähemmän tuskaa kuin nyt. Kaikki se viha natsarealaisen lahkoa kohtaan, joka Johanneksen tapaamisesta oli miltei haihtunut, kuohahti nyt monenkertaisella voimalla hänen sieluunsa. Hänen mielensä tuntui siltä, kun olisi hän ollut mieskohtaisen väkivallan alaisena. Mirjamin, hänen rakkaan, lemmityn sisarensa, lapsuutensa leikkikumppanin, nuoruutensa ystävän, tämän he olivat ryöstäneet häneltä, nuo viekkaat teeskentelijät, jotka puhuivat ja saarnasivat sitä rakkautta, jota he eivät teoissaan osoittaneet. Mutta voi heitä, voi heitä kaikkia! Koston miekka häilyi jo heidän päittänsä päällä, kalpa, terävämpi kuin mikään Damaskossa taotuista, oli kohta putoava alas ja ruhjoova heidät kaikki...

Mirjam oli myös noussut seisaalleen, ja tuokion seisoivat veli ja sisar äänettöminä ja liikkumattomina toistensa edessä. Sauluksen säkenöivät silmäykset tunkivat hämärän läpi kuin terävät valonsäteet ja kaivautuivat Mirjamin sydämeen. Tuo nuori nainen piti päätään kumarruksissa ja käsiään ristissä,

ikäänkuin tuomiotaan odottaen. Mutta hänen kasvonsa olivat tyyneet, ei epäilystä eikä pelkoa ilmaantunut niiden kalpeissa, totisissa piirteissä. Tyyni, juhlallinen oli yö, avaruus korkea ja ääretön; hiljaisuus kääri kaikki salaperäiseen tunnelmaansa, ei äänähdystäkään kuulunut noina hetkinä, kun kahden sielun syvyydestä virtasi heidän korkeimmat, voimallisimmat ajatuksensa, taistellakseen elämän ja kuoleman taistelua toistensa kanssa...

Saulus katkaisi ensin äänettömyyden.

"No niin, Mirjam", sanoi hän onealla äänellä, "jos niin on, niin jääös hyvästi! Meidän tiemme täytyy erota. Jos olet antautunut natsarealaiselle, veriviholliselleni, jonka opetuslapset minä olen vannonut kukistavani, niin emme voi enää elää veljellisessä rakkaudessa. En pakoita, en taivuta enkä houkuttele sinua, sillä minä tajuan, että kun sinä vastoin tahtoani, vastoin kaikkea, mikä on minulle korkeata ja pyhää, ja tietämättäni olet antaunut noiden viettelijäin valtaan, niin todistaa se, että asetat hänen, pilkkaajan, kapinannostajan, minun ja rakkauteni edelle. Hyvästi siis, Mirjam! Mutta voi sinua, onneton vaimo, voi minua, joka olen sinua paljon rakastanut ja yhä vielä rakastan! Sillä muista, että tästä hetkestä alkaen olet viholliseni, jota minun täytyy vainoa niinkuin muita!..."

Hänen äänensä, joka oli ollut alussa ankara ja katkera, heltyi, ja kun hän lausui viimeisiä sanoja, värisi se tukahutetuista kyyleneistä.

Mirjam kalpeni vielä enemmän, ja sanomaton tuskan ja uupumuksen ilme levisi hänen kasvoilleen.

"Veljeni", kuiskasi hän vapisten ja kuroitti ristissä olevat kätensä Sauluksen puoleen, "älä lausu niin julmia sanoja! Sinä erehdyt, oi, et ymmärrä minua! Älä luule rakkauteni sammuneen, en ole koskaan, en milloinkaan rakastanut sinua niinkuin nyt..."

"Lorua, surkeata naisten lorua!" keskeytti Saulus halveksivasti ja työnsi sivulle hänen kuroitetut kätensä, "sinä tuotat veljellesi, jonka isämme Jumala on asettanut herraksesi ja puolustajaksesi, suurimman surun ja häpeän, minkä voit ajatella, ja sitte uskallat sanoa rakastavasi minua enemmän kuin koskaan. Tuommoisia kaunisteltuja valheitako sinä opit natsarealaisilta?"

Mirjam ei vastannut. Hän seisoj muutaman silmänräpäyksen hiljaa silmät suljettuina, rukoukseen vaipuneena. Sitte hän katsoi ylös ja kiinnitti syvän, surullisen katseensa Saulukseen.

"Veljeni", kuiskasi hän samalla lempeällä äänellä kuin äsken, "se tuska, jota tunnen saattaessani sinulle surua, on niin suuri, että tahdon sen kätkeä sydämeeni. Se ehkä vaatii henkeni, minusta tuntuu kuin sydämeni vuotaisi kuiviin, kuin sieltä tippuisi suuria veripisaroiita. Enkä kuitenkaan, Saulus, voi enkä saata kääntyä takaisin! Minä olen maistanut *hänen* rakkauttaan, olen tuntenut hänen elämänsä täyteläisyyttä, entinen Mirjam on kuollut hänen kuolemassaan, en voi enää peräytyä, vaan pyrkiä yhä eteenpäin ja — ylöspäin! Mutta ennenkuin poistut, ennenkuin menet luotani, anna minun kerran puhua, puhua hänen nimessään sinulle. Sinä et tunne häntä, anna minun opettaa sinua tuntemaan häntä, sitä pyydän sinulta veljellisen rakkautesi muiston kautta!"

Saulus veti levättinsä kasvoilleen salatakseen kyyleneitään. Sitte hän heittäysi tyyneille ja viittasi kädellään sisarelleen merkiksi, että hän tahtoi kuunnella. Mirjam istui jälleen hänen jalkoihinsa kädet pantuina ristiin polviensa ympäri.

"Minä tiedän, veljeni", alkoi hän tyyneesti, "että olen yksinkertainen, oppimaton vaimo, enkä voi väitellä kanssasi. Sentähden en tahdo selittää sinulle, mitä ehkä kerran tulet käsittämään paremmin kuin minä — että se, josta profeetat ovat puhuneet, Messias, jota odotamme, lunastaja ja sovittaja, se on juuri tämä Jeesus, jonka kansamme on ristiinnaulinnut ja surmannut. Mutta ei tarvitse olla kirjanoppinut voidakseen omistaa sen uuden elämän, jonka hän tarjoo meille omassa elämässään. Hänen oppinsa on niin yksinkertainen, veli, siinä ei ole mitään ankaria määräyksiä, ei mitään viisastelevia lainkäskyjä, kuten isämme säännöissä, se sisältää vain yhden käskyn, yhden ainoan, ihanan käskyn, joka ikäänkuin ijaissyssäteenä tunkee aikojen pimeydestä ja hajoittaa kaiken levottomuuden, kaiken epätietoisuuden..."

"Minkä käskyn?" kysyi Saulus puoleksi vastenmielisesti, puoleksi sen kaipuun pakoittamana, jota hän tunsu kohdatessaan Johanneksen.

"Että kaikkein on rakastettava toisiaan ... kaikkein ... rikkaan ja köyhän, herran ja orjan, ystävän ja vihollisen, kaikkein toisiaan hänessä ja hänen kauttansa!" kuiskasi Mirjam tyyneellä innostuksella. "Ah, veljeni, ennen hänen tuloaan ei ollut rakkaudenkäskyä! Me rakastimme niitä, jotka meitä rakastavat, isäämme, äitiämme, kansaamme, mutta tuo kummallinen, sanomaton tunne, rakastaa kaikkia, tuo taivaallinen autuus, antaa anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet ... tuntea silloin, kun ihmiset vihastuvat ja puhuvat kovia sanoja meille, miten sydämemme kostaa heille rakkaudella, niinkuin hän teki ristiinnaulitsijoilleen ... tuota, jota en voi sanoin selittää, joka on liian suurta ja korkeaa puhuttavaksi ... aavistus kokonaisesta, täydellisestä rakkaudesta, joka kerran on aukaiseva meille

sylinsä ... vilahdus suuresta, ihanasta, meitä ympäröivästä henkimaailmasta... Ah, veljeni, minulla ei enää riitä sanoja, en voi lausua tunteitani ... mainitsen noita Jumalan kätketyitä salaisuuksia, jossa vain usko ja toivo koskettavat siipiään ijankaikkisuuden portteihin ... oi, veljeni, jos voisit seurata minua tuohon ihmeteltävään rajaan, missä elämän todellisuus katoaa aavistuksessa tulevasta rakkauden-elämästä Jumalassa hänen poikansa kautta..."

Hän sulki silmänsä, päänsä vaipui taaksepäin ja syvä hymyily levisi hänen kasvoilleen. Sauluksesta tuntui, kuin Mirjam olisi äkkiä siirtynyt kauemmaksi hänestä, ja kuin hänen kasvonsa olisivat hohtaneet samaa ihmeellistä loistoa kuin Johanneksen. Mutta hän ei vastannut; hän ei näyttänyt kestävänsä sitä näkyä, sillä hän käänsi äkkiä päänsä pois.

"Oi, veljeni", jatkoi Mirjam hartaasti rukoilevalla äänellä, "jos voisin kuvailla sinulle, miten äärettömän onnellinen olen! Jos voisin selittää sinulle tuon rakkauden ihmeellisyyttä ja suuruutta, rakkauden, joka sitoo meidät kaikki toinen toisiimme kulumattomilla siteillä. Muistatko Akimia, tuota likaista kerjäläistä, jonka oli tapana käydä tästä ohitse, ja joka aina uhkasi minua sekä kiristeli minulle hampaitaan, kun en antanut hänelle sitä, jota hän vaati? Kuinka minä häntä kammosin, kuinka minua inhoitti hänen haavansa, joista luulin saavani tarttuman, jos häntä lähestyisin, kuinka olin väsynyt hänen alituisiin vaatimuksiinsa!... No niin, eilen hän kävi ohitse ... minä menin ulos, otin hänen kätensä ja puhuttelin häntä ystävällisesti. Enkä tuntenut muuta kuin rakkautta ja sääliä! Mikä ihme, Saulus! Miksi en enää inhonut hänen haavojaan, miksi en tuntenut mielipahaa hänen raa'asta puheestaan? Oi, jos tietäisit, miten sydämeni riemuitsi!... Olin voinut sulkea Akimin syliini siitä ilosta, että voin tuntea niin ihanaa, niin suurta ... että olin voinut niin vapautua kaikista entisistä siteistä..."

"Vapaa ... irti siteistä..." keskeytti Saulus pilkallisesti, "äskelin sanoit, että natsarealaisen oppi sitoo meidät toinen toisiimme kulumattomilla siteillä. Totta tosiaan, se oppi sopii naisille ja hupsuille..."

"Älä pilkkaa minua, veli", vastasi Mirjam suruisesti, "mutta siinä olet oikeassa, että hänen oppinsa sopii hulluille, noille hengessään nöyryille — yhtä hyvin kuin viisaille ja oppineille. Se on niin korkea ja ääretön kuin taivas ja kuitenkin yksinkertainen kuin lapsen ensimmäinen lepertävä rukous. Hänen rakkautensa sitoo minut voimallisimmin kuin mikään maallinen side, mutta juuri tuossa täydellisessä rakkaudessa, *hänen* rakkaudessaan, olen minä vapaa. Sillä voi, veljeni, missä olemme enemmän vapaudettomia? Vihassamme, omista tunteistamme ja ajatuksistamme, *itsessämme* olemme vapaudettomia. Mutta kun hänen rakkautensa päästää minut tästä kaikesta, kun vanha ihmiseni kuolee hänen kuolemassaan, ja minä nousen hänen kanssaan uuteen rakkauselämään, niin enkö silloin ole vapaa kaikista muinaisista siteistä? Mutta sinä, Saulus, sano minulle totuus, etkö tällä hetkellä ole kahleitten orja. Eikö vihasi vallitse sinua? Eikö se ole vahvempi itseäsi, eikö se voita kaikkia tunteitasi ja ajatuksiasi? Sinä olet oppinut mies, veljeni, ja minä oppimaton nainen, mutta minä olen nyt vapautettu, ja sinä olet vain orja, vihan orja, josta et voi vapautua, ennenkuin..."

"Riittää, Mirjam, lopeta", keskeytti Saulus kiivaasti ja nousi ylös, "minä en tahdo, en saata kuulla enempää. Sanasi ovat kiusaajan johdattamia nukuttaakseen järkeäni, järkähyttääkseen uskoani ja tukehuttaakseen toimintakykyäni. Anna minun mennä", jatkoi hän miltei tuskalloyisesti, "väsyneenä ruumiiltani ja raadeltuna sielultani tulini tänne etsimään lepoa luonasi, mutta nälkäiselle sinä ojensit kiven ja nääntyvälle et antanut veden tippaakaan janonsa sammuttamiseksi. Väsyneempänä kuin koskaan lähden luotasi."

Mirjam ei vastannut. Hänen kasvonsa kävivät vielä surullisemmiksi, ja alaspäin luotujen silmäluomien alle kerääntyi suuria kyynelitä, jotka hitaasti vierivät pitkin poskia.

Tällöin tarttui Saulus hänen käsiinsä, veti hänet luokseen ja kuiskasi perin muuttuneella äänellä:

"Mirjam, ei vielä ole myöhäistä ... vielä voidaan sinut pelastaa veljesi rakkaudelle ... ehkä kaikki onkin vain unta, hirveää unta ... sano, rakas sisareni ... ethän *voi* rakastaa oppia, jota minä, veljesi, vihaan ja vainoon ... sinä olet katuva... Israelin Jumala on antava anteeksi... ja kaikki on entisellään..."

Mirjam riuhkasi itsensä äkkiä hänestä irti.

"Ei milloinkaan ... ei milloinkaan ... ei milloinkaan!" huudahti hän kiihkeästi.

Sauluksen kasvot jäykistyivät jälleen kuvastaen leppymätöntä katkeruutta.

"Valitse hänet tahi minut!" kuiskasi hän uhkaavasti.

Mirjam ei saattanut vastata; mielenliikutus tukahdutti hänen äänensä. Hän painoi vain toista kättään rintaansa vasten ja osoitti toisella kädellä taivasta kohden.

"No niin, tapahtukoon, niinkuin tahdot!" huudahti Saulus kovuudella, "eroitkoon tiemme ainaiseksi! Sinä et voi kuulua hänelle ja pysyä sisarenani. Mutta sinä olet murtautunut sydämeni, Mirjam, ja olet

heittänyt uutta virikettä koston lieskalle, joka rinnassani raivoo. Rukoile Israelin Jumalaa, ettei liian paljon verta vuodatettaisi Damaskossa!"

Mirjam säpsähti ja tarttui Sauluksen levättiin ikäänkuin pidättäkseen häntä.

"Ei, Saulus, ei, veljeni", kuiskasi hän vapisten, "sinä et saa matkustaa Damaskoon ... hillitse itsesi ... jää, jää..."

"En, Abrahamin Jumalan kautta, minä menen Damaskoon, vaikkapa perkele asettuisi tielleni!" huudahti Saulus leimuavin silmin. "Vainoa, vangita tahdon kaikki, jotka ovat Jehovaa vastaan, hävittää kaikki tuon pyhän kiroomat, jotka eroittavat sydämiä, kun pitäisi niitä yhdistää, jotka kylvävät epäsofia siihen, missä ennen rakkaus vallitsi. Oi, Mirjam, etkö ymmärrä, onneton, ettei se enää ole ainoastaan uskontoni, kansani vihollisia, joita aion murhata, vaan nyt tahdon myös kostaa sukuni häpeän ja hävitetyt onneni!"

Mirjam ei vastannut. Hän pani kätensä ristiin ja nosti kyyneliset silmänsä taivasta kohden.

"Oi, Herra Jeesus, elävän Jumalan poika, vapauta hänet vihan kahleista!" kuiskasi hän rukoillen.

Muutaman silmänräpäyksen seisoivat he liikkumattomina, sisar palavaa hartautta osoittaen, veli ristiinlasketuin käsivarsin ja synkkä, uhkaava ja läpituokeva katseensa kiinnitettynä häneen. Hiljaisuus heidän ympärillään näytti värisevän tuon sieluntaistelun viimeisestä kamppailusta, jonka he olivat taistelleet. Ei kumpikaan tahtonut heittää viimeistä, heikkoa toivoa, että jotakin tapahtuisi, joka estäisi tahi toistaiseksi lykkäisi nuo haikeat jäähyväiset.

Mutta minuutti minuutin perästä kului, ja hiljaisuus heidän ympärillään kävi syvemmäksi ja tyhjemmäksi, ikäänkuin sielunkamppailu olisi vähitellen tyyntynyt. Ei ollut enää mitään sanottavaa, ei mitään, paitsi viimeiset jäähyväissanat.

"Hyvästi, Mirjam," sanoi Saulus matalalla äänellä ja kääntyi lähteäkseen.

"Hyvästi", vastasi sisar hiljaa ja surullisesti, "isäimme Jumala olkoon kanssasi!"

Saulus kumarsi päätään ja meni hitaasti portaita alas. Kun hän oli käynyt muutaman askeleen, kääntyi hän, ja hänen katseensa kohtasi vielä kerran Mirjamin. Tutkimattomien tunteitten hyrsky syöksyi hänen sielunsa läpi, entisyyden muistot, onnellinen lapsuus, nuoruus tuttavallisine seurusteluineen ja vienoine sisarrakkauksineen kuohahtivat hänen ylitsensä, hän mieli hyökätä esille, sulkea sisarensa syliinsä ja sanoa hänelle, että hän vastoin kaikkea sittenkin rakasti häntä...

Eikä hän kuitenkaan liikahnutkaan lähetäkseen Mirjamia; hän tunsi itsensä ikäänkuin kahlehdituksi, pidätetyksi, ei tällä erää vihasta ja katkeruudesta, vaan uudesta, kummallisesta havainnosta. *Se* Mirjam, joka seiso i tuossa, ei ollut hänen entinen Mirjaminsa, eikä se nuori nainen, joka oli lahjoittanut hänelle niin paljon sisarellista harrastusta, ja jota hän oli niin lämpimästi rakastanut takaisin, — eivät he milloinkaan enää, sen hän käsitti, tulisi toisilleen siksi, mitä olivat olleet. Jos hän olisi sulkenut hänet syliinsä, Mirjamia ei hän kumminkaan olisi painanut rintaansa vasten, sillä hänen muinoinen Mirjaminsa oli kuollut... Jotakin uutta ja outoa oli tullut häneen, jotakin, joka muistutti häntä siitä vaaleasta haamusta, minkä hän oli kohdannut tiellä Jerusalemin ulkopuolella. Ja hänen seisoessaan siinä ja katsellessaan Mirjamia heräsi hänessä harras halu, ei muinaiseen Mirjamiin, vaan juuri tuohon selittämättömään, outoon, joka eroitti heidät. Ikäänkuin kaukaisena kuiskauksena kuuli hän vielä kerran Johanneksen sanat: "Uuden käskyn minä annan teille..."

Hänen sydämensä vapisi mielenliikutuksesta, ja hän ojensi siunaten molemmat kätensä sisartaan kohti.

"Jääös hyvästi, Mirjam, jääös hyvästi!" kuiskasi hän tukahutetusti.

Sitte hän kääri levätin ympärilleen ja riensi kiireesti portaita alas.

III.

Jeesus natsarealaisen edessä.

Varhaisena aamuhetkenä, ennenkuin aurinko vielä oli ehtinyt imeä yön viileyttä, lähti Saulus

seuralaisineen, johon kuului leviittoja, orjia ja sotamiehiä, ulos Efraiminportista aloittaakseen Damaskon-matkansa.

Hän oli laskenut, että jos hän kulkisi kahdensadan stadion paikoille vuorokaudessa, s.t.s. runsaan päivänmatkan, tulisi hän perille noin kahdeksana päivänä, ja hän kiirehti matkaansa niin paljon kuin mahdollista, sillä hänen sietämätön levottomuutensa kasvoi hetki hetkeltä.

Viljava kaste kylpi vielä maata, pensaita ja puita. Tähtikirkas yö oli ollut tyyni ja kylmäkö; luonto oli ikäänkuin uudestisyntynyt tuosta virkistävästä viileydestä. Viikunapuiden tuuheilla lehvilla kimalteli kastepisaraita, vieläpä öljypuidenkin pienet, tummanharmaat lehdet näyttivät elpyneiltä. Alhaalla laaksoteillä leijaili vielä keveää sumua, joka vähitellen hajosi ja haihtui päivänpaahteessa. Mitä enemmän aurinko nousi, sitä enemmän ilma puhdistui ja sai vihdoin ihmeellisen, harhauttavan kirkkauden, jossa etäisyys katosi, niin että kaukana olevat esineet näyttivät olevan hyvin lähellä.

Tuo pieni matkue käytti nuoria, voimakkaita hevosia ja muuleja, joten matka joutui niin nopeasti, kuin Saulus oli arvioinnut. Mitspan ja Raman ohitse ratsastivat he ripeää, tasaista juoksua tuolla miltei suoralla tiellä ja olivat jo auringon korkeimmillaan ollessa ehtineet Beteliin. Sen läheisessä metsässä pystyttivät he telttansa, ruokkivat juhtansa ja lepäsivät tukalimman puolipäivähelteen. Sitte jatkettiin matkaa samalla vauhdilla. Päivä laski länteen, ilma viileni, hämärä etäännytti esineet silmistä, pimeys levisi nopeasti alaslasketun hunnun tavoin, ja tähdet alkoivat pilkistää yhä kirkkaammin. Mutta keskeytymättä kuului illan tyyneessä ja yön hiljaisuudessa kavionkapse maantiellä, joka melkein suoraan pohjoiseen päin johti Ebalin ja Garitsimin väliseen laaksoon.

Pari kertaa olivat matkustajat leiriytyneet lyhyihin levähdyksiin, mutta kun he seuraavana päivänä väsyneinä kuumuudesta ja pölystä saapuivat Sikemin kaupunkiin, Garitsimin juurelle, pidettiin siellä pitempi seisahdus, niin että väki ja eläimet saivat tarpeeksi levähtää.

Saulus ei itse voinut nauttia hetkenkään lepoa. Toisten nukkuessa vaelsi hän laakson suulle, Jakobin lähteelle, ja koetti siellä hiljaisuudessa ja yksinäisyydessä, edessään korkeat vuoret ja ympärillään nuo vanhat tammet, joiden alle Abraham rakensi alttarin Herralle, kutsua esille noita muinaisuuden suuria muistoja, jotka kaikkialla kuiskailivat hänelle. Mutta hänen mielensä oli kipeä, hänen sydämensä väsynyt, jäykällä katseella tuijotti hän lähteeseen, josta samarialaisten naisten oli tapana tulla vettä noutamaan; hän ei tuntenut muuta kuin polttavan levottomuuden täyttämään työtään...

Seuraavana päivänä jatkettiin matkaa lisääntyvällä vauhdilla, kunnes he kuuluivat Jaludin puron kohinan Jisreelin lakeudella, joka ilmoitti heille, että he lähestyivät Skytopoliin kaupunkia.

Täällä vilkkaassa, kansakkaassa kaupungissa, komeine, pylväskäytävillä koristettuine temppelineen ja ihanine näköaloineen yli Jordanin laakson, levähti Saulus seuralaisineen uudelleen, aterioidakseen, vaihtaakseen hevosia ja varustuakseen ruokavaroilla seuraavaksi päiväksi.

Täyden kuun valaisemina, joka suurena ja keltaisena nousi ilmanrannasta ja kirkkaalla valollaan heitti tielle pitkiä teräväpiirteisiä varjoja eteenpäin rientävästä karavaanista, lähtivät matkustajat uudelleen matkalle.

Tällöin tulivat levähdysajat yhä lyhemmiksi ja harvemmiksi. Kun Saulus oli itse välinpitämätön levosta, ei hän tuntenut mitään sääliä seuralaisiaan kohtaan, vaan ukitti heitä lakkaamatta huolehtien, ettei minuutinkaan viipymisellä loitontaisi sitä tarkoituksen perille pääsemistä, jota hän niin kuumeentapaisesti ikävöi, koska hän toivoi sen olevan takanansa.

Varhain aamulla, kun ilmalla oli vielä jäljellä se puhtaus, minkä puolipäivänhelle karkoitti, kuljettiin Jordanin yli erästä kaalamopaikasta vähän etelään päin sen lisäjokea Jarmukia. Koko luonto uinui rauhassa rantamilla; sen tiheistä metsistä ja varvikoista, joiden monet puulajit, hopeapoppelit, halavat, tamariskit, y.m. muodostivat ikäänkuin vihannan ja läikkyvän väriasteikon, kuului silloin tällöin metsäkyyhkyn tahi peltopyyn yksitoikkoinen ääni, muuten oli tuon ruskean veden juoksu virranuomassa ainoa ääni, joka häiritsi aamun hiljaisuutta.

Tie kääntyi nyt koilliseen Jarmukin ylitse, kulki läpi rehevien metsien, jossa kasvoi korkeita, hoikkia palmupuita, pähkinäpuita, sykomoreja ja hedelmien painosta nääntyviä viiniköynnöksiä, ohi hedelmällisten vainioitten, joissa leikkuumiehen sirppi nykyään oli käynyt. Pari kertaa, kun tie yleni, kimalteli Genetsaretin sininen pinta näköpiirin rajalla, kunnes tie teki äkkinäisen mutkan itään päin, kulkien Gaulantiin ja Aurantiin kautta, ja sitte kiepsahti kaakkoiseen rajaa kohden. Toisinaan levähti Saulus seuroineen niiden vanhojen, mahtavain tammien alla, jotka täällä levittivät lehteviä latvojaan ikäänkuin varjoisat lehdot, ja saapui viimein seitsemäntenä päivänä Jerusalemista lähtemisestä Syrian rajalle.

Matkan päämaali lähestyi yhä enemmän; kun ratsastajat Syrian auringon hehkuvain säteitten polttamina olivat kulkeneet erään ruskean ja kuivan erämaan läpi, tulivat he Farfarin virralle, joka,

saaden vetensä Hermonin lumesta, lukemattomin haaroin virtasi aavikolle ja muutti sen Damaskon ympärillä keitaaksi, jota arabialaiset nimittivät "maalliseksi paratiisiksi".

Viehättävä näköala avautui täällä matkustajain silmäin eteen. Reheviä, tuoksuvain kukkain ja ihanien hedelmien täyttämiä puutarhoja levisi laajalle ympäristöön, ja keskellä tätä jättiläis-kukkavihkoa pilkoitti Abanus-virran kostuttama Damasko valkeine, päivänpaisteessa kimaltevine kattoineen. Lännessä ja luoteessa näkyi kuulakassa puolipäivänvalossa Antilibanonin vuorisarjanne ja Hermonin ikuisella lumella peitetyt huiput, ja kauvas näköpiirin rajalle levisi hiljaisena ja elottomana ääretön erämaa, ikäänkuin suuri, salaperäinen uni ijankaikkisuudesta...

Sillä aikaa kun matkustajat seisahtuivat tähän muutamaksi hetkeksi, ja Saulus synkkänä ja välinpitämättömänä katseli maisemaa, astui Joel esille ja kuiskasi malttavalla kiivaudella:

"Herra, anna meidän hetkisen levähtää tuolla puiden varjossa. Väki on uuvuksissa kiivaasta ratsastuksesta ja polttavasta kuumuudesta. Ja jos en erehdy", lisäsi hän ja osoitti itään päin, "niin on rajuilma tulossa. Kuumuus on tukehuttavaa, ilma alkaa suhista, ja näetkö pilveä tuolla kaukana! Etsikäämme suojaa, herra!"

Sauluksen silmät seurasivat sekunnin Joelin osoittamaa suuntaa; näköpiiri näytti todellakin kääriytyvän äkkiä nousevaan pimeyteen. Mutta hän kääntyi kohta ympäri; hänen kasvoilleen levisi melkein tuskan ilme, hänen synkästi kokoonvedetyt silmänsä mustenivat, ja hän huusi käskeväällä äänellä:

"Ei, päinvastoin, meidän täytyy eteenpäin niin pian kuin mahdollista. En voi silmänräpäystäkään viipyä, minun täytyy olla Damaskossa jonkun tunnin päästä. Eteenpäin siis Herran Sebaotin nimeen!"

Joel katseli herraansa hämmästyneenä, niin suhdattomana ja kiivaana ei hän ollut koskaan häntä nähnyt. "Onkohan jokin saastainen henki mennyt häneen", ajatteli palvelija-raukka, kun hän hikisenä ja huohottaen ponnisti voimiaan seuratakseen kiireesti ratsastavaa herraansa.

Pian kuitenkin nähtiin, että Joel oli oikein aavistanut. Yhä kovemmaksi kiihtyvä tuuli tuli äkkiä suhisten idästä, helle tuli yhä sietämättömämmäksi, ilma oli niin kuiva, että huulet tahmistuivat yhteen ja kieli poltti kitalakea, hieno hieta, jota tuuli oli tuonut mukanaan aavikoilta, lenteli pilvinä ratsastajain ympärillä ja pimitti ilman, ja tämän hämärän läpi näkyi aurinko vaaleankeltaisena levynä sekä heitti kamalan turmaaennustavan valon tuohon äsken niin hymyilevään maisemaan.

"Sirokko!" huudahti Joel, "astukaamme alas!"

Hän vieritti itsensä alas muuiltaan, ja leviitat sekä sotamiehet seurasivat hänen esimerkkiään.

Saulus ei kuitenkaan pannut huomiota seuralaisiinsa. Tuo sokaiseva pöly kääriytyi yhä tiheämmästi hänen ympärilleen, mutta hänen katseensa tuijotti vielä itsepäisesti eteensä, ja hänen kasvoilleen oli levinnyt hurja, ajattelematon uhka.

"Meidän täytyy eteenpäin", mutisi hän matalalla, kummallisella äänellä, ikäänkuin hän puhuisi unissa, "tähän on vaarallista pysähtyä ... perkele virittää paulojaan minulle..."

Hän kovisti hevostaan, mutta eläin ei tahtonut totella, se kavahti tuon tuostakin pystyyn tahi kääntyi sivulle.

Sauluksen kasvot olivat käyneet vaaleiksi kuin Hermonin huippujen lumi; hänen päänsä oli eteenpäin painunut, hartiat nostettuina, ja palavat silmänsä tuijottivat tomupilviin, ikäänkuin hän taistelisi näkymättömän vihollisen kanssa, joka tahtoi sulkea häneltä tien.

"Ratsastanko profeetta Bileamin aasilla", kuiskasi hän huokuen, ja tuskanhiki levisi suurina pisaroina hänen otsalleen. "Seisooko Herran enkeli edessäsi, muuten jatkakaamme Jehovan nimessä matkaamme!"

Hän kehoitti jälleen eläintä, mutta hevonen vavahteli ja karahti taas pystyyn...

Tällöin — hajosi äkkiä tomupilvi, ja valo, hohtavampi kuin Syrian värisevä vaaleansininen keskipäivän-ilma, ja jota seurasi kummallinen jylinä, loisti matkustajain ympärillä ja verhosi koko tienoon, vuoret, metsät, erämaan, valomereen. Tämän ihmeellisen kirkkauden tapaamana hellitti Saulus ohjakset ja syöksyi hevoselta, joka hurjalla kauhistuksella pakeni erämaahan.

Ja samana hetkenä, kun tuo valo sokaisevasti löi hänen silmiinsä ja heitti hänet maahan, kuuli hän tuossa ihmeellisessä kuminassa äänen — josko se puhui hänessä tahi hänen ulkopuolellaan, sanoilla hänen korviinsa tahi hengen äänellä hänen sydämessään, josko hän "oli ruumiissa tahi ei", sitä hän ei tietänyt eikä voinut senjälkeen milloinkaan selittää, mutta selkeinä, lahjomattomina, runnellen häntä

sielun syvyyteen, jonne ne tunkivat kuin kaksiteräinen miekka, kaikuivat sanat:

"Saul, Saul, miksi vainoot minua? Työläs on sinun potkia tutkainta vastaan."

Saulus ei kyennyt nostamaan päätään. Tuo taivaallinen valo ympäröi häntä kuin kuluttava tuli, jonka liekit painoivat hänet maahan, ja nuo juhlalliset sanat kukistivat hänet.

"Kuka sinä olet, Herra?" kuiskasi hän viimein.

Tällöin vastasi sama ääni:

"Minä olen Jeesus natsarealainen, jota sinä vainoot_."

Saulus oli yhä liikkumatta paikallaan, otsa maahan painettuna. Hänen takanaan olivat leviitat ja sotamiehet kauhun valtaamina myös heittäyneet maahan, mutta kun kaikki jälleen oli hiljaista, nousi yksi toisensa perästä ylös, ja katsoivat hämmästyneinä ympärilleen epävarmoina, josko he olivat uneksineet tahi ei. Äkillinen rajuilma oli kokonaan kadonnut; taivas oli yhtä pilvetön kuin äsken, ei tuulahduskaan tuntunut, ja ainoa valo, minkä he näkivät, oli auringon säteet, jotka polttivat erämaan keltaisella hiekkamerellä...

Mutta Saulus ei noussut; hänen ruumiinsa oli hervahtanut ja hänen järkensä pimitetty. Aika oli hänestä merkityksetön; hän ei tietänyt, oliko kulunut muutamia sekunteja tahi muutamia tunteja siitä, kun hänet heitettiin maahan. Hänestä tuntui, kuin maailma olisi pirstaleiksi lyöty, hänen entinen elämänsä loppunut, kaikki muistot sammuneet, kaikki siteet katkeneet. Hänen ympärillään oli sysimusta pimeys, hänen sisässään täydellinen tyhjyys, jossa värähteli kaiku noista juhlallisista sanoista: "Saul, Saul, miksi vainoot minua?"

Hämmästyneinä katsoivat leviitat toisiaan peljäten, että Sauluksen olisi salama tappanut. Mutta kun he lähestyivät ja huolestuneina puhuttelivat häntä, huomasivat he, että hän teki liikkeen, ikäänkuin hän tahtosi ojentaa toista kättänsä, ja Joelin avulla onnistui heidän saada hänet viimeinkin ylös.

Mutta oliko tuo murtunut, vapiseva mies, suljettuine, palaneine silmineen ja tuskanhikisine otsineen, sama mahtava herra, korkean neuvoston lähettiläs, joka äsken oli käskenyt heitä ratsastamaan eteenpäin.

Vapisten päästivät he Sauluksen; tässä seiso i mies, jota oli kohdannut Jehovan kauhea kosto.

Kuitenkin tuli Saulus jälleen tuntoihinsa huomaten, missä hän oli ja mitä oli tapahtunut.

"Miksi on täällä näin pimeä?" mutisi hän ja ojensi molemmat kätensä, "eikö ollut puolipäivän aika, ja eikö Damasko ollut varsin lähellä?"

Tällöin alkoi Joel kovasti huutaa, valittaa ja repiä tukkaansa.

"Ah, voi meitä, voi meitä, Herra Sebaot on hirmuinen Jumala! Onhan selkeä keskipäivä, ja tuolta vilahtelevat Damaskon valkeat katot. Voi meitä, voi meitä, mikä onnettomuus!"

Silloin ymmärsi Saulus, että Jumalan rangaistus oli häntä kohdannut ei ainoastaan henkisesti, vaan myös ruumiillisesti siten, että hänet oli tehty sokeaksi. Mutta samassa heräsi hänessä jotakin muinoisesta toimintakyvystään; hän antoi ojennetut kätensä laskeutua sivuille, kääntyi Joelin äänen mukaan seuralaisiinsa ja sanoi varmalla äänellä:

"Te kaikki, jotka ylimmäinen pappi Teofilus on antanut minulle kiinniottaakseni ja vangitakseni natsarealaisen opetuslapset Damaskossa, palatkaa heti kotiin Jerusalemiin ja sanokaa Teofilukselle, että luovun toimestani. Kertokaa hänelle, mitä on tapahtunut, sanokaa hänelle, että minä olen mennyt mies, jota Herra Sebaot on lyönyt. Menkää sitte sisareni Mirjamin luokse ja sanokaa, että hän rukoilee puolestani sekä että hän, niin pian kuin voin, on saava kuulla minusta; mutta älköön siihen asti kukaan etsikö tahi häiritkö minua. Minä menen Damaskoon ollakseni yksinäni Herran kanssa; Joel ja Simon vievät minut sinne. Ja nyt, Israelin Jumala olkoon kanssanne, hyvästi!" Senjälkeen nosti hän kätensä ja lisäsi äkillisen profeetallisen hengen vaikuttamana: "Saulus tarsolaista, isäin sääntöjen ja Moseksen lain kiivastelijaa ette enää tapaa milloinkaan!"

Tämän sanottuaan ojensi hän hapuillen kätensä kohti Joelia, joka yhä korkeäänisesti valittaen tarttui siihen ja talutti Sauluksen erään muulin luo, jolle hän leviitta Simonin avulla asetti herransa ja vei hänet Damaskoon. Sauluksen muut seuralaiset leiriytyivät erääseen taatelilehtoon, virvoittivat itseään hedelmillä ja raittiilla vedellä, vaihtoivat ajatuksia siitä kummallisesta tapauksesta, mikä oli sattunut, ja lähtivät sitte paluumatkalle Jerusalemiin.

Hitaasti lähestyivät nuo kolme miestä Damaskon portteja. Ei sanaakaan vaihdettu matkalla; Saulus istui pää kumarassa, hiljaa ja liikkumatta, Joel talutti herransa muulia, ja Simon ratsasti jäljessä. Ainoastaan Joelin huudahdukset: "voi meitä", "auta Herra Sebaot", katkaisivat toisinaan hiljaisuuden.

Tultuaan Damaskon ulkopuolelle autatti Saulus itseään alas muuilta, käski Simonin ottamaan huostaansa molemmat eläimet, hankkimaan niille rehua sekä katosta ja meni sitte palvelijansa taluttamana jalan kaupunkiin.

"Mihin minä vien sinut, herra?" kysyi Joel murheellisesti, kun he olivat tulleet kaupunginportin sisäpuolelle.

"Vie minut Judaksen taloon sille kadulle, jota nimitetään 'suoraksi'", vastasi Saulus, "minä tulin tänne vainotakseni sitä kansaa, jota hän suosii ja suojelee, mutta tiedän hänen unhoittavan entisen vihollisuutemme ja ottavan minut vastaan semmoisena kuin nyt olen, sokeana ja murrettuna."

Vaitonaisina kävelivät he eteenpäin, jättivät nuo enemmän rappeutuneet kaupunginosat ja johtivat askeleensa leveämmille kaduille, ohi komeain rakennusten ja pakanallisten temppelien, joilla Damasko oli kaunistettu kreikkalais- ja roomalais-vallan aikana. Viimein tulivat he pitkällisen vaelluksen perästä sille kadulle, jota Saulus oli nimittänyt suoraksi.

Tämä useita tuhansia jalkoja pitkä ja sataa jalkaa leveä katu kulki ikäänkuin eloa ja voimaa pulppuava valtimo suoraan läpi kaupungin. Neljä riviä upeita korinttilaisia pylväitä jakoi kadun kolmeen käytävään: keskimmäinen oli jalkamiehille, sivuilla olevat ratsastajille tahi ajajille, toinen länteen toinen itään päin aikoville.

Tämä katu tarjosi koko päivän mitä kirjavimman näytelmän. Ylhäiset roomalaiset kohtasivat täällä päivänhelteen viiletessä ja kävelivät hetken pylväsrivien keskellä puhellen niistä merkittävistä tapauksista, jotka vapisuttivat länsimaita; hunnutettuja naisia kantoivat orjat tuoleissa, taikka he ratsastivat hiljaa aaseilla tahi hevosilla; vaaleapukuisia, ketteräjalkaisia arabialaisia; totisia juutalaisia pitkin partoineen ja arveluttavine kasvopiiirteineen vilisi sikin sokin, samalla kun kauppiaat tarjosivat huutaen tavaroitaan. Täällä ei ollut koskaan tyhjää tahi hiljaista; nuo molemmat vastavirtaa, kirjavia eri kansallisuutten vaihtelevista kasvoväreistä ja puvuista, aaltoilivat lakkaamatta toistensa ohitse.

Mutta noille kahdelle matkaajalle, jotka vaivaloisesti pujottelivat eteenpäin kansan vilinässä, oli tämä itämainen ylellinen vilkkaus kuollutta ja arvotonta. Saulus ei havainnut siitä muuta kuin kohinan, joka kiusasi hänen vaivaantuneita hermojaan, ja ohikulkijain tuuppaukset, kun hän ei sokeutensa tähden voinut tarpeeksi pian väistyä; Joel taas oli niin levoton ja liikuttettu, ettei hän voinut ajatella muuta, kuin miten varovaisimmin voisi johtaa herraansa tungoksessa.

Sillä välin he olivat tulleet Judaksen talolle. Saulus istui tien partaalle, ja Joel meni koputtamaan ovelle. Jonkun sekunnin kuluttua aukasi oven vanha, ryppyinen ja ruskottanut vaimo, joka loi ystävälliset silmänsä kysyväisesti Joeliin.

"Rauha sinulle", sanoi tämä laskien oikean kätensä rintaansa vasten, "Judas, herrasi, elää ja voi hyvin?"

"Kyllä, ylistetty olkoon Herra Sebaot, joka runsaasti siunaa palvelijaansa terveydellä ja menestyksellä."

"Ja hänen sisarensa ja äitinsä ovat myös terveitä?"

"Niin, he ovat terveitä."

"Ja sinä sekä omaisesi voitte hyvin?"

Joel suuteli nyt vanhusta pari kertaa ja jatkoi sitte:

"Saulus tarsolainen, minun herrani, jonka Jehova, kauhea kostaja, on rangaissut sokeudella — en tiedä mistä synnistä", lisäsi hän kuiskaten, "pyytää sinua menemään herrasi Judaksen luo kysymään, jos hän tahtoo ottaa hänet huoneeseensa ja antaa hänelle tarpeellista hoitoa?"

"Herrani Judas on matkalla", vastasi Zipora, tuo vanha palvelija, "mutta hänen nimessään lausun minä herrasi tervetulleeksi ja pyydän häntä astumaan herrani katon alle."

Joel meni noutamaan Saulusta, tarttui hänen käteensä ja talutti hänet ovelle.

Kun Zipora näki Sauluksen, kumartui hän maahan ja suuteli hänen viittansa lievettä.

"Jehova siunatkoon sinua", sanoi hän senjälkeen, "herrani on matkalla, mutta jos suvaitset, vien sinut eräeseen huoneeseen toisessa kerroksessa, missä on hiljaista ja rauhallista, ja missä silmäsi varmaan

paranevat."

"Kiitos Herran Sebaotin nimessä. Hän siunatkoon sinua. Vie siis minut heti ylös."

Joel ja Zipora tarttuivat Sauluksen käsiin, taluttivat hänet ylös portaita myöten ja laskivat hänet vuoteelle. Hänen voimansa alkoivat loppua; jäsenet vapisivat, ja hänen ajatuksensa sekaantuivat yhä enemmän.

"Etkö, herra", huudahti Joel peljästyneenä Sauluksen kalpeista, vavahtelevista kasvoista, "etkö suvaitse minun menevän noutamaan lääkäriä?"

"En", vastasi Saulus kärttyisellä, soinnuttomalla äänellä, "älkөөn kukaan tulko minua häiritsemään. Jätä minut ja lähde heti sisareni luokse, tervehdi häntä, lohduta häntä. Pian saatte kuulla minusta. Rauha olkoon kanssasi!"

"Kyllä, herra, mutta anna minun vaan tuoda ensin lääkäri", intti Joel, "sinä tiedät, nuo natsarealaiset", lisäsi hän epäröiden, "he voinevat tehdä sokeat näkeviksi yhdellä ainoalla sanalla; etkö suvaitse minun etsiä...?"

"En", keskeytti Saulus, "tee, niinkuin käskin. Mene!"

Joel ei uskaltanut esittää muita vastaväitteitä. Nyyhkien sanoi hän herralleen jäähyväiset ja poistui sitte Ziporan kanssa, jolle hän tarkoin kertoi tuon matkalla kohdanneen kauhean tapauksen.

Nyt oli Saulus yksinään. Hänen silmiensä sumeus tuntui sakenevan ja yhdistyvän hänen sielunsa läpipääsemättömään pimeyteen yhdeksi ainoaksi tuskan, epäilyksen ja omantunnonvaivan yöksi.

IV.

Kääntyminen.

Saulus nukkuu ja uneksii. Tuo ankara mielenliikutus on kutsunut vapauttajaksi unen, joka muutamiksi tunneiksi antaa hänen unehuttaa ruumiin ja sielun viheliäisyyden, mihin hän yhä syvemmälle vajoaa.

Hän uneksii, ja siinä suhteessa muistuttaa hänen unensa todellisuutta, että hän on olevinansa pimeässä, kolkossa vankihuoneessa. Ei ainoatakaan valonsädettä tunkeu sisään noista pienistä muurinaukoista, hänen kätensä ja jalkansa ovat käärittyinä kahleisiin, ja luolan näkymättömistä nurkista hän kuulee sähinän ja kahinan, ikäänkuin muurin vierustalla matelisi käärmeitä ja skorppiooneja.

Hän ei tiedä, miten kauvan hän on istunut siellä, miksi hän on sinne tullut, eikä pääseekö hän sieltä koskaan vapaaksi. Tunteet ja ajatukset olivat lamaantuneet tuskasta; hänen ainoa tunteensa oli sekava havainto jostakin hirveästä tapahtumasta, hänen ainoa ajatuksensa innokas avun rukous, väliin palava, väliin horjuva ja katkonainen.

Silloin aukaistaan ovi, ja joku astuu huoneeseen. Saulus ei voi nähdä vierasta tuossa synkässä pimeydessä, mutta hän kuulee askeleiden lähestyvän, ja kun hän jännitettyllä kiihkolla kääntää kasvonsa noita ääniä kohden, tuntee hän käden laskettavan hiljaa kasvoilleen ja silmilleen.

Suloinen rauha tuntui virtaavan hänen olentonsa läpi. Ja hänen ympärillään tulee äkkiä valoisaksi; hänen silmiensä pimeys karkoittuu tuosta keveästä kosketuksesta; hän ei tosin voi nähdä vierasta eikä tuntea hänen piirteitään, sillä ne ovat ikäänkuin käärittyinä kirkkaaseen hohteeseen, mutta tuosta hohteesta säteilee muudan katse, niin täynnä hyvyttä ja rakkautta, että Saulus tuntee, miten jäykkä epätoivonsa alkaa sulaa.

Hän mieli puhua ja kysyä, mutta sanat kuolevat hänen huulilleen. Vieras hymyilee vain, sivelee pari kertaa hänen silmiään — ja poistuu. Saulus näkee, kuinka hän menee yhä kauemmaksi ja kauemmaksi, haamun rajapiirteet hajoavat, hetken se seisoo ovella ikäänkuin heikko valonliekki, joka vaalenee ja viimein kokonaan sammuu...

Samassa heräsi Saulus. Hänen ympärillään oli edelleen pimeä, hänen silmiensä valo oli sammunut, ja hän itse suljettu pois ulkomaailmasta. Mutta sitä hän tuskin nyt huomasi, sillä tuon ihmeellisen unen rauha oli lopussa, kun uni pakeni, ja todellisuuden myötä ikäänkuin hyökkäsi häneen ajatusten, kuvien

ja muistojen uudistettu elämä. Tuntui kuin hän olisi varustautunut valtavaan sieluntaisteluun; ikäänkuin kaikki hänen henkiset voimansa olisivat heränneet elämään, valmiina kamppailemaan epätoivon taistelua toistensa kanssa.

Yhä kauvemmasi hän tunkee sielunsa syvyyteen ... yhä leppymättömämmin kokoontuvat hänen luonteensa taistelunhaluiset ainekset, ikäänkuin päättäneensä tehdä mitä kauvemmin vastarintaa ... ylpeys ja itsekkäisyys asettuivat hänen sydämensä vartijoiksi, joka vaikeroi kaipuusta.

Taistelu hänen sielussaan on kamala. Hän ei voi liikutella itseään, ei nousta ylös, eikä nauttia palaakaan ruokaa; hänen kielensä on tahmettunut kiinni suuhun, huulet ovat kuumat ja kuivat. Kankeana ja kalpeana viruu hän vuoteellaan, jolla aikaa hänen poskensa käyvät kuopille, ja sieluntuskat uurtavat syviä, poistamattomia ryppyjä hänen kasvoilleen. Hän on unhoittanut ajan, hän ei muista, että on ihmisiä hänen ympäristössään, että aurinko, kuten ennen, paahtaa Syyrian aavikoille ja Damaskon puutarhoihin, hän ei muista mitään, ulkomaailma on kadonnut, hän on yksinään ... ja tuossa yksinäisyydessä näkee hän kerta toisensa perästä saman näyn, minkä hän näki Damaskon tiellä, kuulee jälleen saman lempeän, nuhtelevan äänen: "Saul, Saul, miksi vainoot minua?" Ja hänen sydäntään raatelevat tuskat sellaiset, joita ei hän milloinkaan ennen ole tuntenut. Nuo nuhtelevat sanat kohtaavat hänen verta vuotavaa sydäntänsä, kuin kuumat vahapisarat avonaista haavaa.

Hänen ajatuksilleen ja mielipiteilleen leviää ikäänkuin pimeys; hän ei ymmärrä omaa tuskaansa, eikä tiedä miten sitä nimittäisi. Se tuntuu samalta, kuin omantunnonvaiva nimittämättömistä synneistä, kuin halu johonkin, jota hän ei milloinkaan voi saavuttaa, kuin epätoivo haihtuneista, rakkaista unelmista.

Tuntuu ikäänkuin murtorauta työnnettäisiin hänen sydämensä syvyyteen ja särkisi siellä jok'ainoan liitoksen.

Ja tuon muinoin niin vankan ja korskean sekä pöyhkeydellä rakennetun ajatusluoman rakosista alkoi vähitellen pilkoittaa valonsäde, ja sen valossa voi hän tarkastaa entisen elämänsä pirstaleita.

Muistelma muistelmaan jäljestä vilahtaa ohitse; tapauksia, kauvan sitte menneitä — tekoja, sanoja, jotka hän oli unhoittanut, suhisee hänen ympärillään kirjavassa sekasorrossa. Ja tämän yläpuolella leijaillee kummallisen raukaiseva ilma, ikäänkuin tuulahduksia siitä painostavasta kuumuudesta, joka ilmaantui silloin, kun Jeesus natsarealainen ilmestyi hänelle. Hän tukehtuu siinä ilmassa; hänen mielestään kuolee siinä kaikki elo, jokainen voima veltostuu, jokainen pyrintö hervastuu.

Mutta mikä on todellakin ollut hänen elämänsä pyrintö, hänen sielunsa syvin ikävöinen, hänen henkensä hartain halu?

Järkähtämättä kaikuu tämä kysymys pimeydestä hänen ympärillään. Mutta hän ei voi siihen vastata, hän ei enää tiedä, mihin on pyrkinyt, hänen entinen elämänsä tuntuu hänestä tällä hetkellä vielä vähäpätöisemmältä kuin pirstaleiksi menneeltä, se tuntuu *tyhjältä* — ja kun hän vielä kerran tarkastaa sitä, tuntuu siltä, kuin tuijottaisi hän pääkallon tyhjiin silmäkoloihin.

Tällöin ilmaantuu äkkiä jotakin noiden kolojen... Se on hän itse, hänen oma minuutensa... Se kasvaa, kasvaa ikäänkuin muodoton kummitus, joka ympäröi häntä joka taholta. Ja samalla kuulee hän tuomitsevan äänen kuiskaavan: "Sinulla on ollut oma itsesi, oma menestyksesi, oma suuruutesi päämääränä!"

Mutta nämät sanat herättävät eloon itsepintaisen vastustuksen.

"Ei, ei", huutaa toinen ääni hänessä, "Israelin suuruuden minä asetin päämaalikseni, liitto Jehovan kanssa tuli rakkaimmaksi unelmakseni, kansani vapauteen ja valtaan saattamista, Messiaan tulemista, niitä minä odotin ja tahdoin jouduttaa palavalla ahkeruudellani ja lain järkähtämättömällä täyttämällä."

"Hullu!" vastaa hänelle tuo tuomitseva ääni, "omaa *itseäsi* sinä tarkoitit, omaa ylpeyttäsi tahdoin tyydyttää Israelin suuruudella. Kenelle muulle, paitsi itsellesi, omistit milloinkaan ainoata ajatusta? Sinä pöyhkeilit opillasi, sinä pöyhkeilit ankarasta lainkäskyn noudattamisesta, ja armahtamatta tuomitsit heikkoa veljeäsi, joka rikkoi. Oletko koskaan edes aavistanut, mitä rakkaus on, erehtymätön, sydämetön fariseus, joka murhasit veljiäsi toimittaaksesi Israelille sitä suuruutta, joka kuvastaisi omaa kuntoasi? Oletko milloinkaan ojentanut janoovalle pikarillista vettä tahi kuivannut lesken kyyneleitä? Ei, sillä sinulla ei ollut aikaa siihen — sinun täytyi tutkia kirjoituksia ja harjoittaa itseäsi lain täyttämässä. Voi sinua, olet elänyt itsekkäisyyden tukehuttavaa elämää, hengittänyt sen myrkyllistä ilmaa, sentähden olet ollut onnistumaton kaikessa, sentähden on koko entinen elämäsi särkynyt pirstaleiksi!"

Tuskanhiki tihkuu suurina pisaroina hänen otsalleen. Hänestä tuntuu, ikäänkuin jokainen noista masentavista syytöksistä raastaisi hänen sydämeästään palan. Koko hänen elämänsä on ollut vain suuri erehdys — voiko hän täst'edes enää elää, eikö hän hautaannu tämän tiedon taakan alle? Täydellinen

toivottomuus kääriytyy kuin kylmä usva hänen sielunsa ympärille; turhaan etsii hän muistoa, joka häntä lämmittäisi, ajatusta, jolla voisi vahvistaa heikontunutta itseluottamustaan — kaikki on lopussa, kaikki heitetään armotta tyhjyyteen, ja tuon suuren, kamalan haudan yli leviää vähitellen hiljaisuus, jossa niinhyvin syyttäjän kuin syyllisenkin äänet haihtuvat pois.

Ja nyt vallitsee täydellinen pimeys ja tyhjyys hänessä ja hänen ulkopuolellaan; entinen elämä on kuollut ja ulkopuolinen on sammunut.

Se on tuo salaperäinen hetki, kun uuden elämän siemen alkaa itää sielun syvyydessä...

Tunti tunnin perästä kuluu; hän ei enää ajattele, hän vain kärsii, kärsii ... ja odottaa...

Tällöin hän on huomaavinaan verta valuvan ristin nousevan eteensä. Hän näkee siihen olennon naulituksi, ja tuon kärsivän huulilta kaikuivat samat sanat, jotka hän on kuullut Mirjamilta ja Johannekselta: "Rakastakaa toinen toisianne".

Koko hänen olemustansa vihlaisee sanomaton, juhlallinen väristys — oliko se vastaus hänen tuskalloisiin kysymyksiinsä, oliko se hän, Jeesus natsarealainen, tuo niin katkerasti vihattu, joka antaisi sokealle ja murrettulle uuden elämän?

Rakkaus, niin täydellinen, ettei siinä ole ainoatakaan epäilystä, niin rajaton, että se antaa kaikki eikä vaadi mitään — rakkaus, jonka vain *Jumala* voi tuntea, ensimmäisen kerran ilmestynyt ajassa, eikö se, ja ainoastaan se, ole niin valtava, että sielu, jota vain tuon ijäisen rakkauden kipuna koskettaa, saa voimaa nousta entisyyden yöstä uuteen elämään.

Ikäänkuin vieno kevätsade raivoisan ukkosen jälkeen laskeutuivat nämät ajatukset hiljaa ja sovittaen hänen sieluunsa.

Ei siis enää vihata ... ei halveksia ja vainota ... rakastaa kaikkia samaten, tuota viheliäistä kerjäläistä, joka istui "Kauniilla portilla", yhtäläisesti kuin Mirjamia, hänen sisartaan ja nuoruudenystävätään?

Muutaman silmänräpäyksen tunsu hän itsensä täysin onnelliseksi ja vapautetuksi; kaikki mietiskeleminen, kaikki epäily ja tuska olivat kadonneet, ja tuo suloinen rakkausarvoitus leijaili, ikäänkuin juhlallinen humina autiossa temppelissä, edestakaisin hänen sielussaan.

Taas hän muisti veripisarot, jotka hän oli nähnyt välkkyvän ristillä. Eikö tämä ollut Jeesus natsarealaisen verta — ja eikö veri merkinnyt uhria — ja eikö uhri ollut sama kuin sovitus?

Niin, tässä oli tie, ainoa tie, uuden elämän, *rakkauselämän* täydellisentämiseen.

Eikö tässä salaisuudessa, että kostava, oikeutta noudattava Jumala, joka oli antanut järkähtämättömän, ehdottomasti täytettävän lakinsa, oli myös rakastava Jumala, joka, kun ei hän vanhurskaudessaan voinut peruuttaa ainoatakaan kirjainta, sen sijaan sovitti ihmiskunnan rikoksen — eikö tässä ollut uuden elämän voima, ei ainoastaan hänelle, Saulukselle, vaan koko ihmiskunnalle, alku uuteen hallintoon, jolle Jumala ikuisista ajoista asti on viitoittanut sen suunnitelman, minkä hän vasta nyt on saattanut täytäntöön?

Ja palavalla innolla kiittää hänen ajatuksensa takaisin läpi vuosisatojen, ja siitä toivottomuuden yöstä, joka peitti maailman, kansat, näki hän kirkasten tähtien lailla kimaltelevan profeetain ikävöivät aavistukset pelastajasta, joka oli tuleva, Messiaasta, joka, kuohuen rakkauden voimana Jumalan sydäimestä, oli syynalaiselle ihmiskunnalle tuleva tieksi pyhän, vanhurskaan Jumalan luo.

Tämä on siis sovituksen salaisuus; lakia ei voi täyttää, mutta se täytyy täyttää, sillä Jumalan vanhurskaus ei anna itseänsä pilkata — näiden kahden sovittamattoman totuuden välille täytyy rakentaa silta, ja tämä silta, tämä side on odotettu Messias, Jeesus natsarealainen, tuo ristiinnaulittu ja murhattu.

Mutta kuinka se on mahdollista? Ristiinnaulittu Messias — saavuttaisiko Israel jälleen suuruutensa, täytettäisiinkö liittolupaus tuon kärsineen ja alennetun miehen kautta, tuon kuninkaan kautta, jonka valtakuntaa ei kukaan ole nähnyt?

Ei koskaan, ei koskaan, mikä mieletön, haaveksivainen unelma, joka on ilvehtinyt hänelle!

Ja vanha Saulus, joka jo oli astunut menneisyyden hautaan, nousee uudestaan koko voimallaan tehdäkseen viimeisen ankaran vastustuksen.

Sillä mitä tosiaankin hyödyttää kunnioittaa ristiinnaulittua natsarealaista Messiaana?

Samaa, kuin luopua kaikista maallisen suuruuden unelmista, kaikista ajatuksista Israelin saattamisesta mahtavaksi valtioksi ja Jumalan omaisuuskansako! — siis kieltäytyä juuri siitä, joka on

antanut hänen elämälleen tarkoituksen, hänen toimillensa voimaa, hänen ajatuksilleen syvyyttä ja intoa.

Terävällä järjellään ja voimallisella luonteellaan käsitti Saulus heti, että tässä oli elinasia — tässä täytyi luopua kaikesta tahi ei mistään, tässä ei ollut varaa tinkimiseen tahi myönnytykseen.

Se oli samaa, kuin muuttaa elämän painopiste toisesta asiasta toiseen, maallisesta henkiseen valtakuntaan, sillä sen uuden valon kautta, joka oli avautunut hänelle, ymmärsi hän, että se oli siinä, kun Jumala profeettainsa kautta oli luvannut Israelille suuruuden, että se oli siinä, jossa ristiinnaulittu Messias voittaisi rakkautensa lopullisen voiton. Se oli samaa, kuin unhoittaa nuo entiset opin, viisauden ja vanhurskauden unelmat — nuo rakkaat unelmat, jotka olivat hyväilleet ja ravinneet hänen ylpeyttään — ja sen sijaan tulla oppimattomaksi, nöyräksi, hengessään köyhäksi ja järjeltään lapseksi, antaa kaiken vanhan kuolla Kristuksessa ja jälleen nousta ylös uusilla ajatuksilla, uusilla unelmilla, uusilla toivoilla. — Kerrassaan uusi ihminen, joka ei enää elä itselleen, vaan ainoastaan hänelle.

Nyt vasta nousee taistelu Sauluksen sielussa korkeimmilleen.

Se rauha, se onnellisuus, jota hän äsken oli tuntenut, oli paennut; hänen sielunsa hurjien intohimojen myrskyt kohisivat hänen sydämensä läpi ja kietoivat jokaisen tunteen, jokaisen ajatuksen vastarintaan. Sillä hän tiesi, että nyt oli valittava, että nyt oli ratkaiseva hetki. Mutta hän tunsikin myös, että hän ei voinut tehdä päätöstä, että hän auttamattomasti horjui tuosta viimeisestä armottomasta vaatimuksesta.

Jotakin täytyi hänen säilyttää entisyydestä. Suuruus, valta, ulkonainen onnellisuus ne menköön; mutta se älyisyys, josta hän oli tullut mainehikkaaksi, se oppi, jonka saavuttamiseksi hän oli uhrannut vuosia elämästään, näitä hän ei saattanut myöntää turhiksi. Hänen oli mahdotonta tunnustaa, että yksinkertainen, oppimaton kansan mies saattaisi yhtä hyvin käsittää ja vastaanottaa Messiaasta kuin hän, Saulus, tuo oppinut tutkija, jolle ei yksikään messiallisten ennustusten tarkoitus ollut tuntematon.

Ja kuitenkin se oli niin — ristiinnaulitun Messiaan verinen käsi osoittaa lakkaamatta kieltämyksen ja alhaisuuden tietä. Ken tahtoo noudattaa hänen askeleitansa, täytyy kokonaan kieltää itsensä, sillä hänen askeleensa ovat: köyhyys, nöyryys, pilkka ja ylenkatse.

Mutta Saulus ei voi kieltää itseään, hän ei voi luopua omasta osallisuudestaan. Hän tietää, että Jeesus natsarealainen, jonka rakkauden hän jo on tuntenut ja ymmärtänyt, ei tahdo eikä voi vastaanottaa muuta kuin kokonaisen uhrin, mutta hän tuntee myös sanomattomalla tuskalla, että se menee yli hänen voimiensa. Kaikki hän tahtoo antaa, ei vain tuota viimeistä: omaa oivallisuuttaan. Yhä syvemmälle vajoo hän epätoivoon; yhä heikommin kaikuu tuo rakkaudesta rikas ääni, joka ei väsy huutamasta hänelle: "Miksi vainoot minua?" Nyt on hänen elämänsä sydänyö; yksinäisyyden tuskat kietovat hänet kuin suuret erämaan varjot. Davidin kanssa huutaa hän toivottomuudessaan: "Minun ylitseni käyvät vihasi aallot ... sinä olet eroittanut minulta ystävän ja toverin, minun uskottuni ovat pimeys..." Tästä pimeydestä kuulee hän lakkaamatta, tunti tunnin — perästä, ikäänkuin taukoamattoman mainingin pauhaavan hänen sielunsa sisimmässä...

Ne ovat nuo kaksi taistelevaa valtaa: tuo väistymätön vaatimus ja itsepintainen oma vanhurskaus, jotka kamppailevat keskenään.

* * * * *

Kolme yötä ja päivää kului tällä tavalla; hänen ruumiinsa oli ikäänkuin kuollut, mutta sisällään raivosi polttava tuli. Hänen muotonsa oli kauheasti muuttunut; ei kukaan olisi tuosta laihtuneesta olennosta voinut tuntea entistä ylpeää, kenopäistä Saulusta. Hänen parrassaan ja hiuksissaan näkyi siellä täällä hopeisia juovia, ja syvään painuneet, kireästi suljetut silmäluomet, joiden takana katseen tuli oli sammunut, tekivät hänen näkönsä jäykäksi ja kuolleeksi, samalla kuin hänen kasvonsa kuvastivat sisällisten taistelujen mylleröimää sielua.

Kolmannen päivän aamuna olivat hänen voimansa niin lopussa, ettei hän voinut nousta sijaltaan. Kalmankalpeana, liikkumattomana ja kokoonpuristetuin huulin virui hän vuotellaan; ainoa liike, minkä hän teki, ainoa ääni, mikä kuului huoneessa, oli hänen heikko, vaivaloinen hengityksensä, jota tuontuostakin keskeytti syvä huokaus.

Äkkiä hän säpsähti ja nousi kyynäspäälleen; hänen korvansa, jotka sokeuden aikana olivat käyneet ylen tarkoiksi, olivat huomaavinaan etuhuoneesta äänen, jonka paljas kaiku kummallisella tavalla vaikutti häneen.

Hän kuunteli innokkaasti; tällöin hän kuuli vieraan äänen sanovan: "veljeni Saulus", ja väristys toivosta kiiti hänen ruumiinsa läpi.

Samassa aukaistiin ovi, ja Zipora astui Sauluksen vuoteen ääreen.

"Eräs ulkona oleva mies tahtoo puhutella sinua, herra", kuiskasi eukko, "mutta minä sanoin sinun olevan kipeän ja heikon."

"Mikä on miehen nimi?" keskeytti Saulus malttamattomasti ja nousi kokonaan vuoteeltaan.

"Ananias", sanoi eukko yhä kuiskien, "hän sanoo Herran Jumalan lähettäneen hänet luoksesi."

"Ananias", kertoi Saulus vielä enemmän liikuttettuna, "minä en tunne ketään sen nimellistä, mutta jos Herra Jumala on hänet lähettänyt, niin pyydä miestä hänen nimessään tulemaan huoneeseeni!"

"No, Israelin Jumala olkoon kiitetty, että jälleen tahdot tavata jonkun!" huudahti eukko lyöden käsiään yhteen ja riensi sitte ulos päästämään vierasta sisälle.

Pari minuuttia kului, pari minuuttia, jotka Sauluksesta tuntuivat yhtä pitkiltä kuin yhtä monta tuntia. Hän seisoj suorana vuoteensa vieressä kasvot jännitetyssä odotuksessa käännettyinä oveen päin.

Viimein aukeni ovi, ja Ananias astui sisälle.

Hän oli pieni, heikkorakenteinen, miltei viallinen mies. Kalpeissa, kurtteisissa kasvoissaan kuvastui selkeämmin kuin kirjaimin ja sanoin tauvonnut elämäntarina: suuri, loppuun taisteltu suru, jonka katkeruus oli kääntynyt järkähtämättömäksi rauhaksi, täydeksi iloksi Jumalassa. Hänen tummanharmaista, loistavista silmistään ja suuren, kivulloisen suunsa hymyilystä virtasi niin vastustamaton ja läpitukenava hyvyys, että tuo sokea mies, jonka tarkistuneet korvat näyttivät sekä kuulevan että näkevän, tunsi heti Ananiaksen sisään tullessa sen vaikutusta. Luottamuksen, ilon ja kaipaavan odotuksen tunne hajoitti äkkiä sydänyön pimeyden hänen sielustaan. Hapuillen astui hän pari askelta eteenpäin ja ojensi kätensä kysyväisellä liikkeellä tulijaa kohden.

"Veljeni Saulus", sanoi nyt Ananias, samalla kuin hänen omituiseen, säteilevää hyvyttä osoittavaan mielenilmeeseensä sekaantui totisuutta ja voimaa, joka kohotti hänen pientä, mitätöntä ruumistaan. "Herra on lähettänyt minut, Herra Jeesus, joka ilmaantui sinulle tiellä, kun matkustit Damaskoon vainoamaan ja hävittämään hänen uskollisiaan!"

Saulus ei voinut vastata; se mielenliikutus, joka valtasi hänet, oli miltei yhtä masentava kuin se, minkä hän tunsi silloin, kun Jeesus ilmestyi hänelle ja löi hänet sokeaksi.

"Niin", jatkoi Ananias samalla valtaavalla tavalla, "hän on lähettänyt minut, palvelijansa, hänen nimessään päästämään sinua hengen kahleista, antamaan sinulle jälleen vapauden sekä julistamaan hänen rakkauttaan, joka on täyttävä sinut uskolla ja rauhalla ja antava sinun maistaa Jumalan sanomatonta iloa Kristuksessa."

Tuli muutaman hetken hiljaisuus. Tuo ihmeellinen uni esiintyi nyt elävänä Sauluksen hengen silmiin edessä; nyt se täytettiin, hän jo tunsi tämän miehen, ei se ollut ensi kertaa, kun tuo hyvyttä uhkuva katse, jota hän ei voinut nähdä, kohtasi hänen sydäntään ja pehmitti sen kovan epätoivon.

Sanomaton, toivorikas väristys kiiti hänen olentonsa läpi; hän pani kätensä ristiin ja kumarsi päätään ikäänkuin odottaen.

"Saulus, veljeni", jatkoi Ananias juhlallisesti, "uskotko, että Jeesus natsarealainen on Kristus, elävän Jumalan poika, ja luvattu Messias."

Saulus nosti päätään ja antoi ristiinlasketut kätensä vaipua.

"Uskon", vastasi hän kovalla, selkeällä äänellä.

Ja käsittämättä, miten se oli tapahtunut, voimatta milloinkaan selittää, miten tuo Jumalan salaperäinen työ kävi täytöntöön hänen sielussaan, tunsi hän varjojen, jotka olivat sumentaneet hänen sieluaan, väistyvän ja taistelun päättyvän.

"Silloin, veljeni", sanoi Ananias loistavalla katseella, "on kaikkivaltias Jumala täyttävä sielusi pyhällä hengellä ja lähettävä sinut vaikuttamaan hänen pyhän työnsä hyväksi."

"Ja tämä työ?..." kuiskasi Saulus.

Ananias nosti siunaten kätensä Saulusta kohden ja jatkoi:

"Sinä olet tuleva Herran valituksi aseeksi julistamaan hänen nimeään laajalle kaikkein kansain seassa, pakanoille ja israelilaisille, kuninkaille ja ruhtinaille, orjille ja halveksituille! Paljon sinä, olet kärsivä hänen nimensä tähden, sinua lyödään ja pilkataan uskostasi, vaikeisiin kiusauksiin, ruumiin ja sielun hätään olet sinä tuleva. Saulus, veljeni, ei turhamaisiin unelmiin, ei itsekkäisiin tarkoituksiin Herra Jumala ole tehnyt sinun henkeäsi palavaksi, antanut sinulle oppia ja viisautta, varustanut sinua

parhaimmilla lahjoillaan! Kaikki — kaikki täytyy sinun uhrata hänen asialleen, hänen nimensä ylistämiseksi — ja hän, suuri, voimallinen, oikeamielinen ja rakkaudesta rikas, hän on näyttävä sinulle, että hän on viimeiseen ropoon saakka velkova sen jalon leiviskän, jonka hän on sinulle uskonut!"

Sauluksen turmeltuneille, äsken niin hervottomille kasvoille levisi Ananiaksen sanojen johdosta innostuksen loisto. Unohtaen sokeutensa, unohtaen Ananiaksen läsnäolon ja huoneen, jossa hän oli, unohtaen kaikki, ja ainoastaan sen palavan innon valtaamana, joka oli hänessä herännyt, otti hän askeleen eteenpäin, ikäänkuin hän tahtoi heti rientää siihen uuteen elämään, joka kutsui häntä.

Mutta Ananiaksen käsi, joka esti häntä sattumasta seinään, taltutti hänen kiihkonsa ja saatti hänet jälleen muistamaan onnetonta tilaansa.

"Ananias, veljeni", kuiskasi hän, ja toivottomuuden tunne sammutti tulen hänen kasvoistaan, "minä olen sokea, onneton, saamaton mies! En voi kulkea yksin, toisten täytyy taluttaa minua! Kuinka olen toimiva hänen asiaansa, miten voin näyttää muille tietä, kun en itse näe sitä? Kuinka olen tuleva hänen valituksi aseeseen, minä kurja, hänen oikeamielisen vihansa rankaisema syntinen?"

Tällöin kosketti Ananias sormensa päällä hänen otsaansa.

"Sinä olet saava näkösi, veljeni, ainoastaan näiksi päiviksi, jolloin hän on etsinyt ja löytänyt sinut, on hän pimittänyt näkösi. Kun intohimot kamppailevat sielussamme tuota taistelua, jossa seisomme kasvoista kasvoin Herran kanssa, ja hän huutaa tuon hirmuisen sanan: 'valitse!' silloin tulee henkinen elämä niin valtavaksi, että ruumiilliset silmämme huikaistuvat ja ulkopuolinen elämä ympärillämme pimenee. Jumala sammuttaa häikäisevän päivänvalon sentähden, että me täydellisesti ja selvästi näkisimme, miten hengelliset totuudet välkähtävät esille, niinkuin taivaan tähdet valaisevat yön pimeydessä. Hiljaisuudessa, yksinäisyydessä, pimeydessä löydämme Jumalan. Yksinäisyydessä ja hiljaisuudessa kuulemme hänen äänensä — pimeydessä loistaa hänen rakkautensa valo. Mutta kun tuo pyhä tuli on kerran syyttänyt sydämemme, kun hänen äänensä on peruuttamattomasti sekoittanut valtimoittemme sykintään ja aatoksiemme arveluihin — tällöin katkaisee hän äänettömyyden, tällöin hän hälventää pimeyden ja lähettää meidät toisille julistamaan, mitä olemme nähneet ja kuulleet noina kauheina kamppailun hetkinä. Veljeni Saulus. Jesuksen nimessä, hänen, jota vainosit ja kielsit, mutta jonka rakkaus on tuleva sinulle ikäänkuin kuluttavaksi tuleksi — Israelin Jumalan nimessä, hänen, joka tahtoo voimalliset saaliikseen — käsken sinua aukaisemaan silmäsi ja tulemaan näkeväksi!"

Hän kosketti jälleen sormensa päällä Sauluksen otsaa ja silmiä. Nuo palaneet silmäluomet, joista rupi lähti ikäänkuin suomukset, aukenivat raskaasti ja harvaan, ja kirkkaan päivänvalon häikäisemänä sekä tuperruttamana horjahti Saulus seinää vasten.

Oli keskipäivä, mutta sitä ei painostanut tuo ukkosilman helle, joka oli ympäröinyt Saulusta matkallaan Damaskoon. Taivas oli korkea ja sees, kirkas päivänpaiste valaisi kaikki esineet, ja puutarhassa sekä kaupungissa vallitsi vilkas, eloisa elämä.

Samallinen, mutta vielä voimakkaampi innostus valtasi uudelleen Sauluksen. Hän laski kätensä ristiin, ja hänen silmänsä katsoivat ikävöiden siihen maailmaan, jonka hän luuli ainaiseksi jättäneensä, mutta jolle hän sen sijaan sai nyt saattaa tiedon noista Jumalan salaisuuksista, jotka olivat hänelle ilmoitetut.

Sen jälkeen menivät hän ja Ananias puutarhaan, ja Zipora antoi hänelle ruokaa ja juomaa, joilla hän vahvisti ruumistaan sillä aikaa, kun hän keskusteli opettavaisesti ja sielua ylentäväisesti Ananiaksen kanssa.

Ja kun tämä illalla erosi hänestä, ei ollut enää Saulus tarsolaista, tuota ylpeää fariseusta, isäin sääntöjen kiivastelijaa ja Herran Jeesuksen vainoojaa. Mutta puutarhassa Judaksen talon edustalla istui koko tähtikirkkaan yön nöyrä opetuslapsi vaipuneena hartaisiin rukouksiin ja palavalla, pyhähällä ikävällä vuottaen tuota uutta elämää, tuota hetkeä, jolloin kokonaan, hengellään, sielullaan ja ruumillaan, saisi antautua siihen työhön, johon Herra Jeesus itse oli valinnut ja pyhittänyt hänet.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAULUS TARSOLAINEN: ERÄÄN SIELUN HISTORIA

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark.

Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.